

เอกสารข่าวสาร งานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๓๕ ประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖

- ❖ อุตสาหกรรมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- ❖ ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด
- ❖ วิจัยสุขภาพ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๓๕
ประจำเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๖

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

ที่ปรึกษา

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางพรพิศ เพชรเจริญ

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายจันทรม สี่หาบุญลี

ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสิวพร

สุขเอียด (ฝ่ายบทความ)

นางสาววิมลลักษณ์

ศานติธรรม (ฝ่ายวิจัย)

นางสาวอัญชลิ

จวงจันทร์ (ฝ่ายวิชาการ)

กองบรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์

ศิริวรรณ

นายฐากร

จุลินทร

นายสิริสร

กระแสน์สุนทร

นางสาวปิยะวรรณ

ปานโต

นางสาวปรียวรรณ

สุวรรณสุนย์

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวธณัฐดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์ญา

มากทองไทร

นางสาวนวลละออง

พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

เดือนพฤศจิกายนปลายฝนต้นฤดูหนาวของปีนี้ ฝนตกติดต่อกันนานหลายวัน ส่งผลให้บางพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยประสบปัญหาน้ำท่วม แต่วิกฤติที่สุดน่าจะเป็นชาวกรุงเทพฯ ฝนตกหนักมีน้ำขังบนถนนครั้งใด ปัญหาใหญ่ของเมืองนี้ก็คือ ปัญหาจราจร จนได้รับการรับรองจากสำนักข่าวบีบีซีของอังกฤษว่า กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่จราจรติดขัดเป็นอันดับหนึ่งของโลก ได้ยินแล้วจะรู้สึกภูมิใจหรือไม่ก็แล้วแต่มุมมอง

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับประจำเดือนนี้ มีเนื้อหาของข้อมูลด้านการวิจัยและพัฒนาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาไว้คือ ๑) เรื่อง **ประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีผลต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด** วิจัยโดย ยศวันต์ บริบูรณ์ธนา และพรประภา แก้วกล้า ผลจากการศึกษาวิจัยทำให้เข้าใจถึงวิธีการที่เป็นรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบททางสังคมด้านยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การออกกฎหมายเพื่อการบังคับใช้ให้กว้างขวางมากขึ้น ๒) เรื่อง **ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำผิดร้ายแรงและมีโทษสูงและต้องดูแลเป็นพิเศษ** วิจัยโดย ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และคณะ ผลจากการวิจัยนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาฝึกอบรมในการเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังและหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับสวัสดิการของผู้ต้องขังมากขึ้นเมื่อพ้นโทษแล้ว ๓) เรื่อง **รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้** วิจัยโดย ปริวัฒน์ ช่างคิด ผลจากการศึกษาพบว่ารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องอาศัยหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ นอกจากนี้ ต้องแยกประเภทของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเฉพาะกลุ่มในการพัฒนาอีกด้วย

สำหรับ**บทความที่น่าสนใจ**คือ ๑) **อุตสาหกรรมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** ได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ และปรับปรุงคุณภาพการผลิต ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์ แสงสว่างตลาดส่งออก และที่สำคัญต้องปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อภาคอุตสาหกรรม ๒) **ผู้ใต้สวนอิสระจะ Work (สัมฤทธิ์ผล) หรือไม่?** ผู้เขียนได้นำเสนอข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผู้ใต้สวนอิสระที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพร้อมบทวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้สวนอิสระ ตลอดจนการสะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการใต้สวนอิสระประกอบการยื่นคำร้องของผู้เสียหายที่ต้องการให้มีการใต้สวนอิสระ **รอบโลกวิจัย** ในฉบับนี้ นำเสนอข้อมูลที่เป็นผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพอันจะเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่ต้องการมีสุขภาพดีปราศจากโรคภัยและมีอายุยืน **รอบรู้นอกลูก** นำเสนอข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากลเพื่อรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ **พบปะนักวิจัย** ได้รับความเมตตาวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านการวิจัยจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาลของไทยคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล ประธานอำนวยการสบวุฒิบัตร์ของสภาการพยาบาลและประธานคณะผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นสูงของประเทศไทย **ปิดท้ายวิจัย** ในเดือนปลายฝนต้นฤดูหนาวนี้ได้แนะนำวิธีการเตรียมพร้อมร่างกายให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคที่มากับอากาศหนาว พร้อมแนะนำเมนูอาหารที่เหมาะสมกับอากาศหนาวซึ่งจะช่วยให้ผ่านฤดูนี้ไปอย่างไร้โรคภัย

สารบัญ

หน้า

งานวิจัยและพัฒนา

- เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด
โดย ยศวันต์ บริบูรณ์ธนา และพรประภา แก้วกล้า
เรียบเรียงโดย สิริสุสร กระแสร์สุนทร ๑
- เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำผิดร้ายแรง
และมีโทษสูงและต้องดูแลเป็นพิเศษ
โดย ชาญคณิต กฤตยา สุริยมณี และคณะ
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต ๘
- เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม
สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้
โดย ปรีวัฒน์ ช่างคิด
เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ ๑๒

บทความที่น่าสนใจ

- เรื่อง อุตสาหกรรมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
อัญชลี จวงจันทร์ ๑๗
- เรื่อง ผู้ใต้สวนอิสระจะ “WORK” (สัมฤทธิ์ผล) หรือไม่ ?
ฐาภากร จุลินทร ๒๖

รอบโลกวิจัย

- วิจัยสุขภาพ
จันทมร สีหาบุญลี ๔๑

รอบรู้นอกสภา

- โครงการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากล
สิริสุสร กระแสร์สุนทร ๔๔

พบปะนักวิจัย

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล
วิมลรักษ์ ศานติธรรม ๕๑

ปิดท้ายวิจัย

- เตรียมร่างกายให้พร้อมเข้าสู่ฤดูหนาว
สิริสุสร กระแสร์สุนทร ๕๗

ประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด

วิจัยโดย...ดร.ยศวินต์ บริบูรณ์ธนา และพรประภา แก้วกล้า

เรียบเรียงโดย...สิฐสร กระแสร์สุนทร

ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคม ซึ่งรวมถึงปัญหาอาชญากรรมที่เปลี่ยนมุมมองในการแก้ไขปัญหา โดยเห็นว่าความขัดแย้งหรือการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นการละเมิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มิใช่เป็นการละเมิดกฎหมายและความเสียหายที่เกิดขึ้นมิใช่เกิดขึ้นกับรัฐแต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นรัฐจึงไม่ควรเป็นผู้ที่ตัดสินใจแก้ไขปัญหาให้กับผู้เสียหายและผู้กระทำผิด อำนาจในการตัดสินใจและการหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงควรอยู่ที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายรวมทั้งชุมชนซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง และทุกฝ่ายควรมีโอกาสที่จะพูดคุยหาทางแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่สนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มมีการศึกษาถึงแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ และมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิดนี้ให้เข้ากับสังคมไทยมาโดยตลอด จนในปี ๒๕๔๗ วิธีการตามแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ถูกนำมาใช้กับคดีอาญาที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้ใหญ่ โดยกรมคุมประพฤติเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการนำวิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ (Restore-Relationship Conferencing) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยนำมาใช้ในขั้นตอนระหว่างการสืบเสาะและพินิจ นอกจากกรมคุมประพฤติแล้วยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความสนใจในแนวคิดนี้และได้นำมาใช้หลายแห่ง เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิธีการตามแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะได้นำมาใช้กับผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่ปรากฏว่ายังไม่มีผลการประเมินถึงประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Process) อย่างจริงจัง โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการดำเนินการดังกล่าว และที่สำคัญยังขาดการศึกษาเปรียบเทียบถึงประสิทธิผลของวิธีการดังกล่าวกับการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบปกติ (Conventional Criminal Justice Process) ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้นจึงเป็นที่มาในการศึกษาเรื่องครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อประเมินผลกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ดำเนินการโดยกรมคุมประพฤติตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมกระบวนการที่เกิดขึ้นจนถึงการปฏิบัติตามข้อตกลง
๒. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความพึงพอใจ ความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม ทศนคติที่มีต่อกัน การตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย การแสดงความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด และการกระทำผิดซ้ำ
๓. เพื่อเปรียบเทียบถึงความแตกต่างด้านประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบปกติ
๔. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่ดำเนินการโดยสำนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยกำหนดกลุ่มทดลอง คือ ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และกลุ่มเปรียบเทียบคือ ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามกับผู้เสียหายและผู้กระทำผิดทั้งสองกลุ่ม รวมถึงพนักงานคุมประพฤติเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ และประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้อีกด้วย

ผลการวิจัย

๑. การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ : กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ดำเนินการโดยกรมคุมประพฤติ มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของคนกลาง ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๙๙.๓ และ ๙๙.๒ ตามลำดับ เห็นว่าคนกลางมีการเตรียมความพร้อมก่อนการประชุม และให้คะแนนในการเตรียมความพร้อมในระดับสูงที่สุดในทุกด้าน เมื่อสอบถามคนกลางถึงวิธีการที่ใช้ในการติดต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมากที่สุด คือ การให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนเป็นผู้ติดต่อโดยตรง สำหรับในประเด็นนี้มีข้อสังเกตว่าการเชิญชวนผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้มาเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อาจทำได้ไม่เต็มที่จึงส่งผลให้มีคดีที่เข้าร่วมวิธีการดังกล่าวมีจำนวนค่อนข้างน้อย

ความสนใจในการเข้าร่วม ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมประชุม เหตุผลที่ผู้เสียหายเข้าร่วมประชุม ได้แก่ ต้องการบอกกล่าวถึงผลกระทบ ต้องการได้รับเงินชดเชยค่าเสียหาย ต้องการได้รับคำขอโทษ ต้องการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ส่วนผู้กระทำผิดให้เหตุผลในการเข้าร่วมประชุมว่าต้องการขอโทษผู้เสียหาย และรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมถึงเพื่อบอกผู้เสียหายให้ทราบถึงเหตุผลที่กระทำผิดในครั้งนั้น อย่างไรก็ตาม คนกลางมีความเห็นว่า เหตุผลหลักที่ผู้กระทำผิดเข้าร่วมการประชุม คือ เพื่อลดหย่อนโทษ ส่วนเหตุผลที่ผู้เสียหายเข้าร่วมการประชุม คือ เพื่อรับเงินชดเชยค่าเสียหาย และเห็นว่ามีส่วนน้อยที่เข้าร่วมเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีการพูดคุยตกลงกันมาก่อนที่จะมาเข้าร่วมการประชุมแล้ว แม้ว่าผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ส่วนใหญ่จะสนใจแต่หากพิจารณาอัตราการเข้าร่วมโดยเทียบกับคดีที่เข้าหลักเกณฑ์แล้ว พบว่า อัตราการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังมีต่ำมาก โดยเมื่อสอบถามผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นคดีที่ไม่ได้เข้าร่วม พบว่า ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดร้อยละ ๖๓ และ ๕๒ ตามลำดับ ไม่ทราบว่ามีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และผู้เสียหายร้อยละ ๕๖.๙ และผู้กระทำผิดร้อยละ ๗๕.๗ ตอบว่าสนใจจะเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าว สำหรับสาเหตุที่มีคดีเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ลดลง อาจเกิดขึ้นจากขั้นตอนการเชิญชวนและการชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย

รูปแบบการประชุม การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพส่วนใหญ่จัดขึ้นที่สำนักงานคุมประพฤติ บุคคลที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้เสียหายและผู้กระทำผิดฝ่ายละ ๑ คน อย่างไรก็ตาม พบว่า การประชุมที่จัดขึ้นไม่มีผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิดเข้าร่วม ประมาณร้อยละ ๑.๖ และ ๑.๒ ตามลำดับ โดยผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิดอาจส่งตัวแทนเข้าร่วม ร้อยละ ๔๙.๖ โดยส่วนใหญ่การประชุมจะจัดเพียง ๑ ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับทั้งสองฝ่ายก่อนที่จะมาพบกัน และโดยปกติมักจะทำข้อตกลงกันได้ภายในเวลาการประชุม ซึ่งสอดคล้องกันการดำเนินการในต่างประเทศ สำหรับระยะเวลาการประชุมโดยเฉลี่ย ๖๗ นาที ส่วนการประชุมที่ใช้เวลานานที่สุด คือ ๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที และสั้นที่สุดคือ ๑๕ นาที ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้ทำความตกลงกันมาก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ หรืออาจเป็นเพราะกระบวนการประชุมไม่ประสบความสำเร็จ ดังผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การประชุมที่สั่นเกิดจากผู้เสียหายมาร่วมประชุมเพราะต้องการให้คดีจบ โดยไม่ต้องการสมานฉันท์กับผู้กระทำผิด ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดจำนวนครึ่งหนึ่งของกลุ่มทดลองมีความสัมพันธ์กันมาก่อน แต่อาชญากรรมได้ทำลายความสัมพันธ์นั้นลง ซึ่งหากไม่มีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้ว ความสัมพันธ์ที่เคยมีมาอาจไม่ได้รับการฟื้นฟู

กระบวนการประชุม ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการประชุมที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้เสียหายอาจไม่พึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการได้ เพราะไม่สนใจเข้าร่วมแต่ต้องมาประชุมเพราะพนักงานคุมประพฤติเรียกให้มา ซึ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

เมื่อสอบถามเพิ่มเติมถึงประสบการณ์ที่ได้รับขณะเข้าร่วมประชุม พบว่า ภาพรวมผู้เสียหายให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ในระดับสูง และรู้สึกพึงพอใจในระดับสูงเช่นเดียวกัน ประเด็นดังกล่าว ได้แก่ การให้ผู้กระทำผิดกล่าวคำขอโทษ การได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้กระทำผิดว่าจะจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นอย่างไร การที่ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบ เมื่อถามผู้กระทำผิดถึงประสบการณ์ที่ได้รับขณะเข้าร่วม

ประชุม พบว่า ในภาพรวมผู้กระทำผิดให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ในระดับสูงถึงสูงที่สุด และรู้สึกพึงพอใจในระดับสูงถึงสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ประเด็นดังกล่าว ได้แก่ การขอโทษผู้เสียหาย การได้พูดคุยกับผู้เสียหายถึงสิ่งที่เกิดขึ้น และมีโอกาสในการชดใช้ความผิดให้กับผู้เสียหายและชุมชนหรือสังคม ทั้งนี้ความคิดเห็นของคนกลางต่อการประชุมนั้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด โดยคนกลางเห็นว่าการประชุมที่จัดขึ้น มีลักษณะที่สร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมากที่สุด รองลงมา คือ การเยียวยาความรู้สึกให้กับผู้เสียหายและการทำให้ผู้กระทำผิดสำนึกผิด

การปฏิบัติตามข้อตกลง การประชุมที่เกิดขึ้นผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้คิดเป็น ร้อยละ ๗๗.๗ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าสัดส่วนการทำข้อตกลงกันที่เคยได้รวบรวมไว้ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ซึ่งมีถึงร้อยละ ๙๑.๘ โดยในกรณีที่สามการทำข้อตกลงกันได้ ข้อตกลงที่ได้ส่วนใหญ่เป็นการขอโทษด้วยวาจา รองลงมาเป็นการจ่ายเงินชดใช้

ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อตกลงมีความยุติธรรม และพึงพอใจต่อข้อตกลงและผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติตามข้อตกลงตามที่ระบุไว้ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ผู้กระทำผิดร้อยละ ๙๗.๔ เห็นว่าการปฏิบัติตามข้อตกลง แต่มีผู้เสียหายเพียงร้อยละ ๘๓.๔ ที่เห็นว่าการปฏิบัติตามข้อตกลง จะเห็นได้ว่ามีจำนวนน้อยกว่าผู้กระทำผิด ซึ่งในประเด็นนี้คนกลางให้ความเห็นว่าปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลงเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเหตุผลให้ผู้กระทำผิดบางส่วนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้

๒. ผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหาย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (กลุ่มทดลอง) ได้รับผลกระทบทางบวกซึ่งต่างจากผู้เสียหายที่ไม่ได้เข้าร่วม (กลุ่มเปรียบเทียบ) อย่างมีนัยสำคัญในประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้เสียหาย (Victim's Satisfaction) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกพึงพอใจต่อผลของการดำเนินคดี กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจกับผู้เสียหายได้เช่นกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พร้อมเข้าร่วมประชุม เช่น หากผู้เสียหายต้องมารอผู้กระทำผิดเพื่อเข้าร่วมประชุมเป็นเวลานาน หรือผู้เสียหายถูกเรียกให้มาโดยไม่เต็มใจ เป็นต้น และมีบางกรณีที่ผู้เสียหายรู้สึกว่าผู้กระทำผิดไม่ได้แสดงความจริงใจในการรับผิดชอบ เช่น การที่บริษัทประกันภัยเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย และผู้กระทำผิดไม่ได้แสดงความรับผิดชอบเลย สิ่งนี้อาจทำให้ผู้เสียหายไม่พอใจแม้จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายแล้วก็ตาม

ความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมของผู้เสียหาย (Victim's Fairness) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านการดำเนินคดีและผลของคดี สำหรับกรณีที่ผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้วรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม อาจเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือไม่ชดใช้ค่าเสียหาย และหากผู้กระทำผิดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงแล้วได้รับการรอกการลงโทษ ก็จะทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าไม่เป็นธรรม เป็นต้น

การตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย (Response to Victim's Needs) การตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้เสียหายในกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการได้รับการขอโทษ (๔.๙๔ คะแนน) การได้บอกกล่าวถึงผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น (๔.๙๕ คะแนน) การได้รับคำตอบในสิ่งที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ (๔.๗๑ คะแนน) การร่วมตัดสินใจในการจัดการกับปัญหา (๔.๘๓ คะแนน) และการได้รับการชดเชยค่าเสียหาย (๔.๖๕ คะแนน) ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบให้คะแนนในแต่ละด้านในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้เสียหายทั้งสองกลุ่มต่างก็ต้องการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลของการดำเนินคดี และบางส่วนไม่ได้รับแจ้งผล ซึ่งหากการดำเนินการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถขยายผลไปถึงการติดตามผลภายหลังการจัดประชุมได้ และมีการแจ้งผลคดีให้กับผู้เสียหายทราบก็จะสามารถสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายได้มากขึ้น สำหรับประเด็นการได้รับการขอโทษจากผู้กระทำผิดนั้น พบว่า ผู้เสียหายในกลุ่มทดลองได้รับการขอโทษมากกว่าผู้เสียหายในกลุ่มเปรียบเทียบ และยังมี ความพึงพอใจต่อการขอโทษในระดับที่สูงกว่าด้วย

ทัศนคติต่อผู้กระทำผิด (Attitude toward Offender) หลังการเกิดคดีประมาณ ๑ เดือน พบว่า ผู้เสียหายในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้สึกทางบวกต่อผู้กระทำผิดมากขึ้น ไม่รู้สึกกลัวผู้กระทำผิดหลังจากคดีเกิดขึ้น และรู้สึกว่าผู้กระทำผิดรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ซึ่งต่างจากผู้เสียหายในกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการที่ผู้เสียหายมีทัศนคติไปในทางที่ดีต่อผู้กระทำผิดอาจเป็นผลจากผู้กระทำผิดได้ชดเชยค่าเสียหายให้และส่งผลไปถึงการให้อภัย นอกจากนี้การพูดคุยกับผู้กระทำผิดทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของการกระทำผิดและผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓. ผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้กระทำผิด

ผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้กระทำผิดในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ความพึงพอใจของผู้กระทำผิด (Offender's Satisfaction) ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๕.๗ มีความพึงพอใจต่อการดำเนินคดี และร้อยละ ๙๖.๕ พึงพอใจต่อผลของการดำเนินคดี และพบว่าความพึงพอใจต่อผลของการดำเนินคดีมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เสียหายแล้ว พบว่า สัดส่วนของผู้กระทำผิดที่พึงพอใจมีมากกว่าสัดส่วนของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้กระทำผิดรู้สึกว่าการประชุมจะช่วยให้ผลของคดีเป็นไปในทางบวก และอาจได้รับการบรรเทาโทษ ทำให้ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ สำหรับเหตุผลที่ผู้กระทำผิดทั้งสองกลุ่มพึงพอใจนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับการรอกการลงโทษ ไม่ต้องรับโทษจำคุก แต่ในกลุ่มทดลองพบว่ามีเหตุผลอื่น ๆ อีก เช่น ได้รับโอกาสกลับตัว เป็นการหาทางออกร่วมกัน ได้รับความเข้าใจกัน เป็นต้น ซึ่งหากไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ผู้กระทำผิดอาจจะพึงพอใจแต่ไม่มีโอกาสได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้

ความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมของผู้กระทำผิด (Offender's Fairness) ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๙๗.๓ รู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินคดี และร้อยละ ๙๕.๗ รู้สึกว่าผลของการดำเนินคดีมีความเป็นธรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ความรู้สึกที่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินคดีมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ พบว่าผู้กระทำผิดทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่รู้สึกที่ได้รับความเป็นธรรม อาจเป็นเพราะผลของคดีทั้งสองกลุ่ม มีความ

ใกล้เคียงกัน คือ ส่วนใหญ่ผู้กระทำผิดจะได้รับการรอกการลงโทษ และรับการคุมประพฤติ อย่างไรก็ตามในกลุ่มทดลองพบว่าผู้กระทำผิดให้เหตุผลที่ต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบ คือ ได้พูดคุยกับผู้เสียหาย และการดำเนินการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งอาจเป็นผลจากการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นคนกลาง และมีการทำข้อตกลงต่อหน้าผู้ที่เกี่ยวข้อง

การแสดงความรับผิดชอบ (Accountability) พบว่า ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองรู้สึกว่ามีโอกาสได้ชดใช้ความผิดให้กับผู้เสียหายและชุมชนสูงกว่าผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าการชดใช้ความเสียหายของผู้กระทำผิดขึ้นอยู่กับ การเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับการชดใช้ให้ผู้เสียหายส่วนใหญ่จะเป็นการชดใช้ด้วยเงิน และการชดใช้ให้ชุมชนจะเป็นการทำงานบริการสังคม ในส่วนของการแสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม พบว่า ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ ร้อยละ ๙๕.๗ เห็นว่าได้แสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ในขณะที่ผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบร้อยละ ๘๗.๕ เห็นว่าได้แสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ซึ่งการแสดงความรับผิดชอบนอกจากจะอยู่ในรูปของการชดใช้ด้วยเงินแล้ว อาจรวมถึงการเยี่ยมเยียนระหว่างบาดเจ็บ การทำงานชดเชยให้ ในบางครั้งการพูดคุยและเห็นสภาพบาดเจ็บพิการและความเดือดร้อนของผู้เสียหายทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกสำนึกผิดและยินดีแสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ การแสดงความรับผิดชอบยังรวมถึงการขอโทษ ซึ่งผู้กระทำผิดร้อยละ ๙๖.๑ ได้ขอโทษผู้เสียหาย โดยส่วนใหญ่เป็นการขอโทษระหว่างการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยผลการวิเคราะห์พบว่าจำนวนผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองที่รู้สึกว่าได้แสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม และได้ขอโทษกับผู้เสียหายมีมากกว่าผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญ

ทัศนคติต่อผู้เสียหาย (Attitude toward Victim) ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๗๔.๘ มีความรู้สึกทางบวกต่อผู้เสียหายภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นเวลาประมาณ ๑ เดือน ในขณะที่ผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบเพียงร้อยละ ๕๑.๖ รู้สึกทางบวกต่อผู้เสียหาย ซึ่งพบว่า ความรู้สึกทางบวกของผู้กระทำผิดต่อผู้เสียหายมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ จากการสัมภาษณ์ผู้กระทำผิด พบว่า มีกรณีที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความรู้สึกที่ดีต่อกันภายหลังคดีเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามมีผู้กระทำผิดบางส่วนที่ตอบว่ารู้สึกเฉยๆ กับผู้เสียหายและไม่เห็นความจำเป็นที่จะพบกันอีก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อนและความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงนักและได้ชดเชยความเสียหายเพียงพอแล้ว

การกระทำผิดซ้ำ ผู้กระทำผิดในกลุ่มทดลองร้อยละ ๑.๒ กระทำผิดซ้ำหลังจากที่เข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพประมาณ ๖ เดือน โดยถูกจับกุมในคดีใหม่ ส่วนผู้กระทำผิดในกลุ่มเปรียบเทียบร้อยละ ๒.๓ กระทำผิดซ้ำ หลังจากศาลพิจารณาคดีพิพากษาแล้วประมาณ ๖ เดือน โดยส่วนใหญ่ถูกจับกุมในคดีใหม่ จากการวิเคราะห์ทางสถิติไม่พบว่าการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดขึ้นอยู่กับ การเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้การเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำมีข้อจำกัดด้านเวลาทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลในระยะยาวได้ ซึ่งหากมีการเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา ๑-๓ ปี อาจได้ข้อมูลที่แตกต่างกันได้ ส่วนสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่กระทำผิดซ้ำ อาจเป็นเพราะการเข้าร่วมกระบวนการมีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมด้วย และการทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการลายลักษณ์อักษรต่อหน้าเจ้าหน้าที่ หรือมีการบอกกล่าวให้ชุมชนรับทราบถึงข้อตกลง โดยการพูดในที่ประชุมหมู่บ้าน ซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำผิดไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก เพราะมีคนร่วมรับรู้และเฝ้าระวัง

๔. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของผู้เสียหายต่อผลการดำเนินคดีขึ้นอยู่กับรายได้ของผู้เสียหายอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้ที่พึงพอใจส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ยังพบว่าความพึงพอใจของผู้เสียหายต่อการดำเนินคดีขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่มีมาก่อนกับผู้กระทำผิดก่อนการเกิดคดี โดยผู้ที่พึงพอใจส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รู้จักผู้กระทำผิดมาก่อน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และฐานความผิดที่ตกเป็นผู้เสียหายกับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นี้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงให้มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น รวมถึงต้องมีการประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปปรับใช้ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ยศวินต์ บริบูรณ์ธนา และพรประภา แก้วกล้า. (๒๕๕๔). **ประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิง**

สมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด. รายงานการวิจัย. นนทบุรี : สถาบันวิจัยและพัฒนา
กรมคุมประพฤติ.

ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำผิดร้ายแรงและมีโทษสูงและต้องดูแลเป็นพิเศษ

วิจัยโดย...ผศ.ดร.ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และคณะ

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ โดยส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนมีผลกระทบต่อสังคมและจิตใจของคนในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาตลอด ซึ่งปัญหาดังกล่าวนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังจะพบได้จากข้อมูลสถิติการจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศ (เดือนมกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๒ มีจำนวน ๗๖,๙๗๖ ราย) ถ้าหากพิจารณาจำนวนของผู้กระทำโดยรวมทั้งแล้วนับว่าเป็นปัญหาที่วิกฤต และเป็นปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังช่วยกันป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งจากการพิจารณาในจำนวนผู้กระทำผิดดังกล่าวจะมีผู้กระทำผิดกลุ่มหนึ่งที่รวมอยู่ในกลุ่มนี้ จะเป็นผู้กระทำผิดที่ยากยิ่งต่อการป้องกันและแก้ไข ได้แก่ ผู้กระทำผิดซ้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้กระทำผิดซ้ำที่เป็นผู้ค้ายาเสพติด เป็นผู้มีอิทธิพลทางการเงินและทางการเมือง รวมถึงเป็นผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติ ซึ่งเป็นผู้ที่มีโทษสูงและมีโทษร้ายแรงอีกด้วย

อนึ่ง เนื่องจากผู้กระทำผิดเหล่านี้เป็นผู้ที่กระทำผิดซ้ำซาก กระทำผิดเพื่อแสวงหาอิทธิพลและผลประโยชน์ต่าง ๆ จึงยากที่จะป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของคนเหล่านี้ได้ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายจึงพยายามที่จะแสวงหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของคนเหล่านี้เพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำซากอีก การศึกษาหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลให้คนเหล่านี้มีพฤติกรรมเช่นนั้นก่อน แล้วจึงค่อยศึกษาหาแนวทางในการ

ปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อตามปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว จึงจะทำให้แนวทางในการปรับเปลี่ยนเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ จึงควรมีการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของคนเหล่านี้ เพื่อที่จะได้นำปัจจัยดังกล่าวมาศึกษาหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังที่มีโทษร้ายแรง และมีโทษสูงที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ
๒. เพื่อศึกษาหารูปแบบและแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดดังกล่าว เพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
๓. เพื่อศึกษาหาแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังดังกล่าวทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยจากกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีโทษร้ายแรงและมีโทษสูง และมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายที่ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษในเรือนจำทั้งหมด ๘ แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางคลองเปรม ๑๘๑ ราย เรือนจำกลางบางขวาง ๘๘ ราย ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางกรุงเทพฯ ๑๗๐ ราย เรือนจำกลางพิษณุโลก ๑๖๖ ราย เรือนจำกลางเขาบิน ๑๘๕ ราย เรือนจำกลางคลองไผ่ ๑๐๔ ราย เรือนจำกลางระยอง ๒๔๐ ราย และเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ๑๙๓ ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๒๗ ราย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ต้องขังรายสำคัญ จำนวน ๑๐ ราย รวมทั้งมีการจัดการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิพากษ์และเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชญาวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของกรมราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

๑. ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ คือ ๑) ปัจจัยทางด้าน การควบคุมตนเอง ๒) ปัจจัยทางด้านจำนวนเพื่อนที่คบหาสมาคมหรือเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด ๓) ปัจจัยทางด้าน การมีพฤติกรรม การต่อต้านสังคม ๔) ปัจจัยทางด้านช่วงโอกาสในการกระทำผิด ๕) ปัจจัยทางด้าน การปฏิเสธความรับผิดชอบ ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ๖) ปัจจัยทางด้าน ความผูกพันกับครอบครัว ๗) ปัจจัยทางด้าน การปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และ ๘) ปัจจัยทางด้าน ความเชื่อทางศาสนา และจากการวิเคราะห์พบว่า คนที่มีการควบคุมตัวเองต่ำมาก ๆ

(Self-Control) คนที่มีอารมณ์วู่วาม จะมีเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติดมาก ๆ มีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมสูง (Anti Social Behavior) โดยมองเห็นแต่ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินสูงหรือมองเห็นช่องทางที่จะกระทำผิดสูง ปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นสูง โดยมีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกสามารถแยกได้ ดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่ ๑) ปัจจัยทางด้านภูมิหลัง (Socio Demographic/Personal Background) ได้แก่ ปัจจัยทางด้านอายุปัจจุบันของผู้กระทำผิด ๒) ปัจจัยในระดับบุคคล (Individual Level) ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้าน การควบคุมตนเอง ปัจจัยทางด้านการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ฯลฯ

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ๑) ปัจจัยทางการศึกษาทางด้านเพื่อน หรือเครือข่ายของการกระทำผิด (Peer Support of Peer Network) ๒) ปัจจัยทางด้านโอกาสในการกระทำผิด (Rational Choice) ๓) ปัจจัยทางด้าน ความกดดันในเรื่องรายได้ (Monetary Strain)

๒. การจำแนกหรือการคัดกรองผู้กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อเพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำอีก และสามารถปรับตัวเข้ากับกฎระเบียบของเรือนจำ ตลอดจนไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ต้องขังคนอื่น ๆ และเมื่อพ้นโทษไปแล้วจะต้องไม่กระทำผิดซ้ำ หรือกระทำผิด ในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำผิดเรื้อรัง (Chronic Offender) ซ้ำอีก นอกจากนี้ ก่อนจะพัฒนารูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะมีการจำแนกหรือคัดกรอง (Classification) ผู้กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ว่ากลุ่มเหล่านี้สามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนดีได้หรือไม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า ผู้กระทำผิดซ้ำเหล่านี้ประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ มีเพียงประมาณ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ที่แก้ไขไม่ได้ หรือยากต่อการแก้ไข สำหรับเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจำแนกต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของผู้กระทำผิดในไทย เช่น มีการพิจารณาพฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง รวมถึงประวัติในการปรับตัวในเรือนจำของผู้ต้องขังที่ผ่านมา หรือการพิจารณาโดยการอาศัยความคิดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมและทัศนคติของผู้ต้องขังตามเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น

๓. รูปแบบในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อของผู้กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมามีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับศีลธรรม-จริยธรรมเป็นอย่างมาก อย่างเช่น การเป็นคนที่ไม่เชื่อในเรื่องของบาป-กรรม หรือกฎแห่งกรรม คนที่มองเห็นเงินเป็นพระเจ้า คนเจ้าอารมณ์ คนที่โยนความผิดให้กับเหยื่อหรือผู้เสียหายเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม จริยธรรมทั้งสิ้น จึงได้มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม โดยเฉพาะหลัก ๑๒ ขั้นตอนแนวพุทธ (Buddhism The Twelve Steps) ของพันโทนายแพทย์พิชัย แสงชาญชัย และนำแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของอาจารย์ ดร.วุดมินันท์ กันทะเตียน มาประยุกต์ใช้แนวทางในการป้องกันและมาตรการในการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในระยะยาว ซึ่งเรือนจำหรือทัณฑสถานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว (Pre-Release Center/Half-Way House/Foster Home) ให้คำแนะนำในเรื่องการปรับตัวในการเข้าสังคม (Social Adjustment) การปรับตัวเข้ากับครอบครัว (Family Adjustment) การฝึกอาชีพ (Vocational Training) การสร้างงานให้กับผู้ต้องขัง (Working) เมื่อได้รับการปลดปล่อยไปแล้วนอกเหนือจากการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขังแล้ว และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การ

ปรับเปลี่ยนปัจจัยเชิงระบบทางกายภาพ เช่น สถานที่ ห้องซัง และปัจจัยเชิงระบบทางการบริหารจัดการ ทรัพยากร เช่น ทักษะคนดี องค์ความรู้ ทักษะสมรรถนะ เทคโนโลยี และการจัดการความรู้ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๓.๑ ระบบทางด้านกายภาพคือ สถานที่ ควรจัดสถานที่ภายในเรือนจำให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดหาอาหารหรือห้องเอนกประสงค์ในการประกอบกิจกรรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขัง เช่น การอบรมให้ความรู้ การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา การฝึกวิชาชีพ รวมถึงห้องซังควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่ของห้องซัง เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันมีจำนวนมาก

๓.๒ ระบบทางการบริหารจัดการทรัพยากร ได้แก่

๑) ทักษะคนดี ควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางความคิดของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ควรมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อผู้ต้องขัง และผู้ต้องขังควรได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี เป็นการพัฒนาพฤติกรรมให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกลำบากใจต่อผลลัพธ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ต้องขังเอง

๒) ทักษะ ควรเสริมสร้างทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการควบคุมผู้ต้องขัง

๓) สมรรถนะ ควรเน้นไปที่ระบบการบริหารงานของเรือนจำ ให้ความพร้อมที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ศักยภาพของผู้นำ ควรมีการอบรมหลักการบริหารงาน การสั่งงาน การควบคุมดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงการประสานความร่วมมือภายในหน่วยงาน และที่สำคัญจะต้องไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งกรณีพิพาทระหว่างบุคคลในสังกัด ส่วนด้านนวัตกรรม ควรเปิดกว้างกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่คิดค้นหาเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ โดยร่วมมือกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาการบริหารงาน ซึ่งในการบริหารงานสิ่งสำคัญที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับผู้ต้องขัง

๔) เทคโนโลยี เรือนจำควรต้องสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การติดกล้องวงจรปิด หรือเทคโนโลยีในการตรวจค้นหาสิ่งเสพติด อาวุธ รวมถึงสิ่งที่มีลักษณะต่าง ๆ และติดตั้งเครื่องดักฟัง อันจะเป็นเบาะแสในการขจัดปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกเรือนจำ

ข้อเสนอแนะ

๑. โปรแกรมเพื่อบำบัดหรือเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจำแนกหรือการคัดกรองผู้ต้องขัง เพื่อจะได้จัดโปรแกรมปรับเปลี่ยนที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้ต้องขัง

๒. หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านสวัสดิการความเป็นอยู่ การฝึกทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและเลี้ยงดูครอบครัวได้หลังพ้นโทษไปแล้ว

เอกสารอ้างอิง :

ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และคณะ (๒๕๕๓). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำผิดร้ายแรงและมีโทษสูงและต้องดูแลเป็นพิเศษ. วารสารอาชญาวิทยา ฉบับที่ ๑๘ ปีที่ ๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิจัยโดย...ปรีวัฒน์ ช่างคิด

เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

เด็กและเยาวชนคือทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในภายภาคหน้า แต่หากข้อมูลจำนวนคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกลับมีจำนวนมากขึ้นทุกปี สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นไม่เฉพาะเจาะจงแต่ที่โรงเรียนหรือสถานับการศึกษาเท่านั้น ในภาคชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านศาสนา หน่วยงานด้านการปกครองก็ต้องมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน เนื่องจากในชุมชนยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยกลุ่มนี้เรียกว่า เด็กนอกระบบก็เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเช่นกัน ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา จึงเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่ทุกหน่วยงานต้องให้ความสนใจอย่างจริงจัง แต่การพัฒนานั้นจำเป็นต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมของพื้นที่ รวมถึงความต้องการของเด็กและเยาวชน อีกการพัฒนาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ทำให้การพัฒนาไม่เข้าไปทำลายโครงสร้างวัฒนธรรมเดิมหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ จนก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการถูกรุกรานอันส่งผลให้เกิดการต่อต้านในที่สุด สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาจำนวนมาก โดยในแต่ละปีจะมีเด็กที่จบการศึกษาและเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ประกอบกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพสังคม วัฒนธรรมแตกต่างจากส่วนอื่นของประเทศ และการเกิดความรุนแรงจากการก่อความไม่สงบของกลุ่มคนที่ไม่แสดงตัวตน จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง จากปัญหาความไม่สงบที่ได้กล่าวมานั้น จะพบว่า เมื่อทางเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จับกุมผู้ต้องสงสัยในเหตุการณ์ก่อความรุนแรงมักจะมีเด็กและ

เยาวชนรวมอยู่ด้วย เนื่องจากช่วงอายุดังกล่าวง่ายต่อการชักจูง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างมียุทธศาสตร์โดยเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนสามารถกำหนดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการได้ แต่เด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษานั้นยากที่จะเข้าถึง และยังไม่มีหน่วยงานใดดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

การพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จึงเป็นภารกิจที่ทุกหน่วยงานต้องตระหนักให้ความสนใจและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งต้องร่วมมือกับทุกภาคส่วน ดังนั้น จำเป็นต้องมีรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ซึ่งมีความซับซ้อนทางด้านสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความเข้าใจในวิถีชีวิต ค่านิยมและปัจจัยกำหนดอื่น ๆ ว่ารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชน นอกระบบการศึกษารูปแบบใดจึงเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยไม่เกิดการต่อต้านและได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนทุกภาคส่วนจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. เพื่อศึกษาความต้องการของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและผู้นำในชุมชน
๓. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการศึกษาวิจัย

รายงานการศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน ทำการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบกลุ่มตามเขตจังหวัดออกเป็น ๔ กลุ่มคือ ๑) จังหวัดปัตตานี ๒) จังหวัดยะลา ๓) จังหวัดนราธิวาส และ ๔) จังหวัดสงขลา เลือกอำเภอจากกลุ่มจังหวัด จังหวัดละ ๒ อำเภอ แบ่งประชากรเป้าหมายในการศึกษาออกเป็น ๒ กลุ่มหลักคือ ๑) กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาและ ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น ๕๖๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ลักษณะคำถามปลายปิดสำหรับเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนและเก็บข้อมูลผู้นำในชุมชน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดผู้เข้าร่วมคือ ตัวแทนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ตัวแทนผู้นำศาสนา ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำสมาชิกองค์กรเครือข่ายเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้และเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเชิงปริมาณประกอบทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

๑. สภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ด้านคือ

๑) ด้านร่างกาย ประเด็นที่เป็นปัญหาคือ ปัญหาการรับประทานอาหารที่ไม่ครบ ๕ หมู่ การเลือกรับประทานอาหารตามความชอบโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าที่ได้รับ ด้านสุขนิสัยพบว่า เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามีปัญหาการนอนตื่นสาย ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการดื่มน้ำ กาแฟและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของคาเฟอีน ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนนอนตื่นสาย มีผลการเรียนตกต่ำจนเป็นสาเหตุที่ต้องออกจากระบบการศึกษา ปัญหาการออกกำลังกาย กล่าวคือ ชุมชนไม่มีสถานที่ออกกำลังกาย เนื่องจากสภาพชุมชนอยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ขาดอุปกรณ์การออกกำลังกายที่จำเป็น รวมถึงขาดการส่งเสริมการออกกำลังกายภายในชุมชนที่ยังไม่มีการส่งเสริมแบบจริงจังเท่าที่ควร

๒) ด้านอารมณ์ พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมทางอารมณ์ที่รุนแรงเนื่องจากครูยังใช้วิธีลงโทษด้วยการตี รวมทั้งผู้ปกครองมีการลงโทษเด็กด้วยการเข็นขื่ออย่างรุนแรง แทนการพูดคุยสั่งสอนย่อมส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรมทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน

๓) ด้านสังคม พบว่า เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชนขาดคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ทำกิจกรรมอื่น ๆ จนละเลยการปฏิบัติกิจทางศาสนา รวมถึงวิถีทางสังคมมุสลิมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจากแต่เดิมตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้หญิงมุสลิมมีหน้าที่เลี้ยงดูลูกอย่างเดียว แต่ปัจจุบันผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องทำงานเกินบทบาทหน้าที่จนไม่มีเวลาดูแลเท่าที่ควร ย่อมส่งผลให้นิสัยเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดความรับผิดชอบ

๔) ด้านสติปัญญา พบว่า เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา อ่าน เขียนภาษาไทยได้ไม่คล่อง ซึ่งจะเป็นปัญหา หากเด็กกลุ่มนี้ต้องสื่อสารกับบุคคลภายนอก เช่น การติดต่อราชการ หรือการออกหางานในเมือง เพราะเด็กกลุ่มนี้จะสื่อสารภาษาท้องถิ่น (มลายู) เป็นประจำ

๒. ความต้องการของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและผู้นำในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและผู้นำในชุมชนมีทั้งหมด ๔ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมีดังนี้

๑) ด้านร่างกาย พบว่า ทั้งเด็กและเยาวชนและผู้นำในชุมชนมีความต้องการที่จะให้มีกิจการเพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกาย เนื่องจากการให้บริการด้านสาธารณสุขในบางพื้นที่ ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการเท่าที่ควร การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น การแข่งขันกีฬาในชุมชน โดยจะต้องมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความเคยชิน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงความสามารถอย่างทั่วถึง เป็นการให้โอกาสอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่สังคม

๒) ด้านอารมณ์ พบว่า จากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เด็ก เยาวชน และผู้นำในชุมชนเกิดอารมณ์ตึงเครียด ไม่ค่อยมีกิจกรรมทำร่วมกัน จึงมีความต้องการอยากให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษากับผู้นำในชุมชน เช่น การจัดสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเล่นเกม การจัดแข่งขันกีฬาทั้งในระดับชุมชนและระดับนอกชุมชน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมความสามัคคีได้เป็นอย่างดี

๓) ด้านสังคม พบว่า ประเด็นที่ทั้งเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษากับผู้นำในชุมชน ต้องการให้มีสภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ ทั้งภาครัฐพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทั้งในและนอกระบบการศึกษา มีเวทีเสนอความคิดเห็นแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน ความต้องการมีชมรมดนตรี กีฬาและนันทนาการ เพื่อให้มีกิจกรรมสำหรับคลายความเครียดท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงต้องการให้มีค่ายอาสา เพราะเห็นว่า การออกค่ายอาสาเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มีโอกาสพบปะกับเพื่อน ๆ กิจกรรมค่ายอาสา หากปรับรูปแบบโดยการนำกิจกรรมที่มีประโยชน์อื่น ๆ เช่น การดาวะห์ คือ งานเผยแพร่คำสอนงานอิสลามแก่มุสลิมด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร่วมสนทนา อภิปราย การเขียนหนังสือ หรือบทความ เป็นต้น ตามหลักศาสนาประกอบกัน เพื่อให้เด็กและเยาวชนจะให้ความร่วมมือมากขึ้น

๔) ด้านสติปัญญา พบว่า มีความต้องการให้มีการจัดป้ายประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านให้ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ เช่น ป้ายรณรงค์การเลือกตั้ง ด้านการศึกษา เป็นต้น ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ไว้สำหรับสื่อสารกับประชาชนให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน มีการปรับเปลี่ยนข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ให้มีหน่วยงานในหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ควรมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งสังคมที่เป็นมุสลิม และสังคมที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น การส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพแก่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาต่อไป

๓. รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปรูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ รูปแบบการดำเนินงานตามหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ๖ ขั้นตอนคือ

๑) ขั้นสร้างความเข้าใจคือ การส่งเสริมให้พ่อแม่ กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้ความเคารพนับถือ รวมถึงผู้นำชุมชนเป็นกลไกหลักในการสร้างแนวคิด แนวทางการดำเนินชีวิต และการสร้างสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์

๒) ขั้นวางแผน เป็นขั้นตอนกำหนดทิศทางในการทำงาน โดยเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาต้องได้รับโอกาสจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกำหนดทิศทางการดำเนินงาน โดยเน้นความร่วมมือเชิงคุณภาพที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดทั้งรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากต่อการทำงานในขั้นต่อไป เพราะหากไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เด็กและเยาวชนจะไม่สามารถรับรู้ที่มาและวัตถุประสงค์ของการทำงาน จะทำให้ขาดความตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น รวมถึงความร่วมมือและความภาคภูมิใจในผลงานตนเอง

๓) ขั้นประชาสัมพันธ์ เป็นขั้นที่ผู้ดำเนินงานแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง เชิญชวนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีศิลปะ โดยผ่านสื่อในชุมชนอย่างหลากหลาย ที่ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย เช่น การจัดป้ายประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน วิทยูชุมชน เสียงตามสายในหมู่บ้าน แผ่นพับ ใบปลิว เป็นต้น

๔) **ขั้นดำเนินงาน** การพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความละเอียดอ่อนกว่าพื้นที่อื่นตรงที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นเรื่องศาสนาและชาติพันธุ์แตกต่างจากที่อื่นของประเทศ การใช้นโยบายจากส่วนกลางมีโอกาสประสบผลสำเร็จน้อย โดยเฉพาะพื้นที่ที่ห่างไกล ดังนั้น การดำเนินงานที่มีโอกาสประสบผลสำเร็จ จึงต้องเข้าใจความเชื่อ และความยึดมั่นในหลักศาสนา เพราะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความเชื่อในหลักศาสนา ยังยึดมั่นกับคำสอนอย่างเคร่งครัด กิจกรรมหรืองานใดที่ผู้นำในชุมชนมีความรู้สึกได้ว่า ผิดหลักคำสอนหรือไม่เหมาะสม กิจกรรมนั้นจะขาดการยอมรับและถูกต่อต้านในที่สุด การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องมีการพูดคุยหรือหาจุดร่วมที่เหมาะสมที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ โดยให้โรงเรียน/สถาบันการศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับและเห็นว่าเหมาะสมที่สุด โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในการดำเนินงานต้องมีผู้ประสานและส่งเสริมงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชนอย่างเพียงพอ ต้องเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงความสามารถอย่างสม่ำเสมอและผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมโดยกิจกรรมที่ควรส่งเสริมแก่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชน เช่น การให้ความรู้ในการป้องกันโรคต่าง ๆ การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การจัดการแข่งขันกีฬาในชุมชน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชนและต่างชุมชน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้นำในชุมชน การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน การจัดตั้งชมรมดนตรี กีฬาและนันทนาการ การจัดตั้งกลุ่มเผยแพร่ศาสนา ค่ายอาสา การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา การส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริม เป็นต้น

๕) **ขั้นประเมินผล** เป็นการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดำเนินงาน เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไป

๖) **ขั้นปรับปรุงพัฒนา** เมื่อมีการประเมินเสร็จสิ้นให้มีการปรับปรุงในข้อบกพร่องที่เกิดจากการสะท้อนของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการสร้างความสำเร็จอีกครั้ง หากผลการดำเนินงานดีอยู่แล้วก็พัฒนาเพื่อให้ดียิ่งขึ้นอีก หรือรักษาสภาพให้คงอยู่และนำไปสู่ขั้นตอนการสร้างความสำเร็จในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีความหลากหลายมากขึ้น ควรมีการศึกษาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ออกเรียนกลางคัน เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่จบการศึกษาระดับต้นและไม่ได้ศึกษาต่อ เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ไม่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบโดยตรง เป็นต้น หรืออาจศึกษาประเด็นเฉพาะ เช่น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะช่วยให้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง :

ปรีวัฒน์ ช่างคิด (๒๕๕๔). **รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัด**

ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุตสาหกรรมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์

ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๕ ของสมาชิกผู้ก่อตั้ง และเป็นจุดกำเนิดของอาเซียน เพราะไทยมีบทบาทอย่างมากในกิจกรรมของอาเซียนมาตลอด รวมทั้งยังมีส่วนผลักดันให้อาเซียนมีโครงการความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ระหว่างประเทศ เช่น การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็มีความสำคัญต่อประเทศไทยในการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติ รวมทั้งความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมภายในอาเซียนในด้านการค้าและการลงทุน ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยและของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยส่วนร่วม

สำหรับเศรษฐกิจไทยในอาเซียน มีขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ประมาณ ๑๐ ล้านล้านบาท ถือว่าใหญ่เป็นอันดับที่ ๒ รองจากอินโดนีเซีย ซึ่งการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ กลุ่มประเทศอาเซียนได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการในด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ หรือพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ๔ เรื่อง คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกอาเซียน การเชื่อมโยงของอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก ซึ่งประเทศไทยได้หันมาดำเนินนโยบายการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในประเทศบนพื้นฐานความได้เปรียบของประเทศ มีการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจุบันจากภาวะความผันผวนของกระแสเศรษฐกิจโลก ส่งผลต่อการแข่งขันด้านราคาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ภาคอุตสาหกรรมไทยต้องปรับตัวอีกครั้ง เพื่อหนีจากการแข่งขันด้านราคา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศจีน

และเวียดนาม โดยหันไปเน้นการผลิตบนพื้นฐานองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงการสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ

ทั้งนี้ นโยบายอุตสาหกรรมของไทย จะเน้นที่การผลิตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเชิงตัวเลขเป็นหลัก แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงสร้างการผลิต และการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและสร้างความยั่งยืนอย่างจริงจัง ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจได้มีความตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme : AICO) ปี ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นความตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน พ.ศ. ๒๕๒๖ และโครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ปี ๒๕๐๒ สิทธิประโยชน์ภายใต้ AICO คือ ต้องมีผู้ประกอบการอย่างน้อย ๑ รายในประเทศอาเซียนประเทศหนึ่งร่วมมือกับผู้ประกอบการอีกอย่างน้อย ๑ ราย ในอีกประเทศอาเซียนหนึ่งยื่นคำร้องขอสิทธิประโยชน์ด้านภาษีในการส่งออก-นำเข้าสินค้า และวัตถุดิบภายใต้ AICO ต่อหน่วยงานที่แต่ละประเทศกำหนด โดยสินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้ AICO ได้แก่ สินค้าทั่วไป ยกเว้นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม หรือเป็นอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช

นอกจากนั้น โดยภาพรวมภาวะเศรษฐกิจโลก และปัจจัยต่าง ๆ ในประเทศ เห็นได้ชัดเจนว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมายังให้น้ำหนักไปที่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้มีการส่งเสริมสาขาอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่และเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดโลก เมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจึงทำให้ภาคอุตสาหกรรมไทยได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อต่อสู้ในระบบเศรษฐกิจโลกและเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ภาคอุตสาหกรรมไทยจึงจำเป็นต้องมุ่งแสวงหาแนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ โดยปรับเปลี่ยนโดยปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจหรือปัจจัยการผลิตดั้งเดิม ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุนเป็นตัวขับเคลื่อนหลักไปสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ที่ใช้ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ หรือทรัพย์สินทางปัญญาและการสร้างสรรค์มูลค่าเป็นปัจจัยขับเคลื่อนใหม่ โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มคุณค่าหรือสร้างมูลค่าให้กับสินค้ากลุ่มที่ไทยมีความสามารถในการแข่งขันอยู่แล้ว รวมถึงการมุ่งเน้นส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกลุ่มสินค้าที่ไทยมีศักยภาพหรือความสามารถหลักเป็นการเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมของไทย เพื่อต่อสู้ในระบบเศรษฐกิจโลก และเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC เป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงสถานภาพของอุตสาหกรรมไทยในปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาของกระทรวงอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมไทยมีจุดแข็งและจุดอ่อน ดังนี้

จุดแข็งของภาคอุตสาหกรรมไทย

๑. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแรงงานที่มีทักษะเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ และจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศที่มีอัตราค่าแรงงานต่ำ ส่งผลให้ภาคการผลิตของไทยส่วนใหญ่เป็นภาคการผลิตที่ใช้แรงงานเป็นหลัก
๒. ค่าจ้างแรงงานของไทยยังไม่สูงเท่าใดนัก ทำให้ภาคการผลิตของไทยยังคงมีความสามารถในการแข่งขันด้านแรงงาน
๓. มีวัตถุดิบทางการเกษตรที่มีศักยภาพ ประเทศไทยมีวัตถุดิบด้านการเกษตรที่มีศักยภาพทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เช่น ข้าว ยางพารา อ้อย ผักและผลไม้สด

เป็นต้น จึงเป็นจุดแข็งของประเทศไทยที่สามารถนำวัตถุดิบด้านการเกษตรเหล่านี้มาผลิตสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศไทยได้

๔. ประเทศไทยมีที่ตั้งเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางภูมิภาค ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ (Strategic Location) ในแถบภูมิภาคนี้ เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบริเวณพื้นที่ที่เรียกว่า "คาบสมุทรอินโดจีน" ที่ตั้งสำหรับประเทศไทยจัดว่ามีลักษณะดีและส่งผลดีในหลายด้าน โดยเฉพาะที่ตั้งทางเศรษฐกิจ (Economic Location) เนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชากรหนาแน่น เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิด เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่ยิ่งใหญ่ของโลก ดังนั้นจึงนับได้ว่าภูมิภาคนี้เป็นตลาดที่สำคัญตลาดหนึ่งและยังเป็นแหล่งวัตถุดิบในการผลิตที่สำคัญของโลกอีกด้วย ซึ่งการที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในศูนย์กลางของภูมิภาคนี้จึงเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของการขายสินค้าและการหาวัตถุดิบ นอกจากนี้จากสภาพภูมิประเทศดังกล่าวของประเทศไทยยังส่งผลให้เกิดความสะดวกในการติดต่อกับโลกภายนอก การขนส่ง การค้าขายกับต่างประเทศทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

๕. การคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศครอบคลุมและรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการสำรวจเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั้งของสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (Institute of Management and Development : IMD) และสถาบันจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและธุรกิจ (World Economic Forum : WEF) พบว่า ไทยยังคงมีจุดแข็งในเรื่องของการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ เนื่องจากที่ผ่านมาภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเส้นทางทางบกให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วประเทศเท่านั้น แต่ยังมีการพัฒนาเส้นทางหลักๆ ให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศใกล้เคียงกันในแถบภูมิภาค เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังเวียดนาม จีน พม่า และมาเลเซีย เป็นต้นนอกจากนี้ สำหรับการขนส่งทางอากาศประเทศไทยได้เปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิซึ่งนับว่าเป็นสนามบินที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพแห่งหนึ่งของโลก ปัจจุบันต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อการขนส่งสินค้าอุตสาหกรรมและบริการ ให้สามารถครอบคลุมและรองรับอย่างมีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๖. ประเทศไทยมีพัฒนาการทางธุรกิจการค้าและการอุตสาหกรรมเมื่อเทียบกับหลายประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น พม่า ลาว และกัมพูชา เป็นต้น ดังนั้น จึงควรเร่ง ดำเนินการปรับปรุง ขีดความสามารถทางการแข่งขันโดยการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านโลจิสติกส์ปรับปรุงบรรยากาศด้านการลงทุนเพื่อเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ทั้งในอาเซียนและนอกอาเซียน เตรียมพร้อมต่อการเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุนอย่างเต็มที่ ในปี ๒๕๕๘ ตามข้อตกลงของกลุ่มอาเซียน รวมทั้ง การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการและสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในเวทีโลก

จุดอ่อนของภาคอุตสาหกรรมไทย

๑. ภาคการผลิตของไทยยังมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ จะเห็นได้จากข้อมูลการสำรวจปัจจัยในการแข่งขันทั้ง ๔ ด้านที่ทางสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (Institute of Management and Development: IMD) สำรวจไว้ ปัจจัยที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพการผลิตที่ต่ำของภาคการผลิตของไทย คือ ประสิทธิภาพการ

ดำเนินธุรกิจ (Business Efficiency) ซึ่งมีตัวชี้วัด คือ ผลผลิตภาพการผลิต (Productivity) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดภายในกลุ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพ IMD ได้รายงานจุดอ่อนของประเทศไทยไว้ ๒ ตัวที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภาพแรงงาน และประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นสัญญาณอันตราย เนื่องจากผลิตภาพแรงงาน และประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของ SMEs ถือเป็นส่วนสำคัญ ในการผลักดันผลิตภาพของประเทศให้เติบโตในระยะยาว นอกจากนี้ ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ก็อยู่ในระดับที่ต่ำ เช่นเดียวกัน โดยตัวชี้วัดย่อยที่อยู่ในหมวดปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานนั้น ประกอบด้วยระดับการศึกษา (Education) โครงสร้างทางเทคโนโลยี (Technical Infrastructure) โครงสร้างวิทยาศาสตร์ (Scientific Infrastructure) สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข (Environment & Health) ซึ่ง IMD ได้ให้คะแนนในเรื่องดังกล่าวอยู่ในกลุ่มคะแนนต่ำ ทั้งสิ้น จากผลสำรวจดังกล่าวสะท้อนความเป็นจริงที่ว่า การผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญของประเทศ ยังอาศัยความได้เปรียบในการแข่งขันจากการใช้แรงงานค่าแรงต่ำ และทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก แต่การเพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) ด้วยนวัตกรรมยังมีน้อยมาก เห็นได้จากการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ของภาคเอกชนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนผลิตภาพของอุตสาหกรรมไทยโดยรวมค่อนข้างต่ำ มีจุดอ่อนหลายจุด เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มที่ยังมีน้อย เทคโนโลยีล้าสมัย คุณภาพวัตถุดิบไม่สม่ำเสมอและขาดแคลนแรงงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงปัญหาด้านการเงินและหนี้สินของผู้ประกอบการ อีกทั้งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ส่งผลให้การสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

๒. การขาดแคลนแรงงานจากค่านิยมการทำงานและการศึกษาที่เปลี่ยนไป แรงงานไทยมักจะมีค่านิยมเกี่ยวกับทำงานที่ผิด โดยให้ความสำคัญกับลักษณะ ภาพลักษณ์ของตำแหน่งงานมากกว่ารายได้ นอกจากนี้ เด็กไทยมีค่านิยมที่จะเรียนระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะเลือกเรียนวิชาสายอาชีพเริ่มลดน้อยลง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

๓. แรงงานการศึกษาต่ำและมีอัตราการเข้าออกสูง ในภาพรวมของแรงงานไทยนั้น ถึงแม้จะเป็นแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะและประสบการณ์ แต่ผลจากการสำรวจของหลายหน่วยงานพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ทั้งในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมของไทยเป็นแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ ยังมีอัตราการเข้าออกงาน และเคลื่อนย้ายแรงงานจากอุตสาหกรรมหนึ่งไปยังอุตสาหกรรมหนึ่ง หรือจากอัตราการหมุนเวียนจากภาคอุตสาหกรรมไปยังภาคเกษตรและภาคบริการสูง ดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้แรงงานของไทยยากที่จะพัฒนาให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

๔. การกระจุกตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ และการอพยพแรงงานเข้ามาหางานทำในเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมาเกิดปัญหาการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมถึงพื้นที่ในภาคตะวันออก โดยสาเหตุที่อุตสาหกรรมไม่กระจายสู่ภูมิภาคนั้น เนื่องจากพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมถึงพื้นที่ในภาคตะวันออก มีปัจจัยอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานมาก ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในด้านการตลาด การคมนาคม ขนส่ง แหล่งเงินทุน และแรงงาน ซึ่งการกระจุกตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ปัญหาการอพยพแรงงานเข้ามาหางานทำในเมือง เป็นต้น

๕. ภาวะคุกคามจากสัดส่วนโครงสร้างประชากรสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นและวัยทำงานที่ลดลง ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงาน (Labor-intensive) นอกจากนี้ ยังพบว่าประเทศไทยกำลังจะผ่านพ้นช่วงเวลาแห่งโอกาสทางเศรษฐกิจจาก “การปันผลทางประชากร” (Demographic Dividend) ซึ่งหมายถึง ช่วงเวลาที่สัดส่วนประชากรในวัยแรงงานเพิ่มสูงขึ้นเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในวัยพึ่งพิง ได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ กล่าวคือ สัดส่วนของวัยแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นมาตลอดกำหนดจะเริ่มลดลงนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ เป็นต้นไป ขณะที่แนวโน้ม สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งหมายถึง ภาระทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญจากการที่ประชากรในวัย แรงงานที่มีจำนวนลดลงจะต้องดูแลผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา อุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงาน (Labor-intensive) ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่น่าวิตกคือ ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศอื่น ๆ ใน เอเชียหลายประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ พม่า และลาว ทำให้เสียโอกาสทางการ แข่งขันในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก

๖. อุตสาหกรรมหลักของประเทศยังต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าที่ต้อง ใช้เทคโนโลยีการการลงทุนสูง อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมที่ได้กล่าวมานั้น ล้วนแล้วแต่เป็น อุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศ ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมดังกล่าวกลับเป็นอุตสาหกรรมที่ยัง ต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศ ส่งผลให้มูลค่าที่เกิดจากสินค้าในกลุ่มดังกล่าว ไม่ได้ตกอยู่ในประเทศอย่าง แท้จริง และในขณะเดียวกันหากประเทศผู้ลงทุนเกิดความไม่เชื่อมั่นกับสถานการณ์ภายในประเทศ ก็อาจมีการ ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของอุตสาหกรรมดังกล่าว หรือหาก ประเทศผู้ลงทุนเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้ชะลอการลงทุน ก็จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมของไทย ได้อีกเช่นกัน นอกจากนี้ ยังขาดการส่งเสริมความรู้ให้กับแรงงานและผู้ประกอบการไทยเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ สามารถต่อยอดความรู้ในการทำงานให้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

๗. สินค้าหลักในการส่งออกของไทยยังเป็นสินค้าที่พึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ นอกจากการที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ยังต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศแล้ว สินค้าส่งออกหลัก ของไทยที่สำคัญ โดยเฉพาะสินค้าในหมวดที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงก็ล้วนแล้วแต่ต้องนำเข้าสินค้าวัตถุดิบจาก ต่างประเทศเช่นเดียวกัน จะเห็นจากรายการสินค้านำเข้าส่วนใหญ่ของไทยจะเป็นหมวดสินค้าวัตถุดิบซึ่งเป็น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้สินค้าไทยขาดมูลค่าเพิ่มที่จะสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างแท้จริง เนื่องจากรายได้ส่วนหนึ่งต้องถูกส่งออกไปนอกประเทศในรูปของการซื้อสินค้านำเข้าประเภทวัตถุดิบ

๘. สินค้าอุตสาหกรรมยังมีการเชื่อมโยงวัตถุดิบจากภาคเกษตรยังไม่มาก ถึงแม้ว่าภาค เกษตรกรรมจะเป็นภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศมาอย่างช้านานแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตของภาคเกษตรกรรม ของประเทศไทยเกือบทั้งหมดยังมีระดับของการเชื่อมโยงที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภาคการผลิตอื่นๆ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมพื้นฐานทางด้านพลังงาน เช่น การขุดเจาะน้ำมันดิบ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี และ อุตสาหกรรมเหล็กกล้าและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเหล็ก เป็นต้น โดยสินค้าเกษตรกรรมทุกประเภทยัง มี ลักษณะของการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Linkage) ซึ่งมีลักษณะของการผลิตต้นน้ำ (Upstream) มากกว่าการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward Linkage) ดังนั้น นโยบายของภาครัฐ ควรให้ความสำคัญต่อการ

สร้างระดับการเชื่อมโยงดังกล่าวให้สูงขึ้นเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรกรรมของไทย เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของรายได้แก่เกษตรกรของประเทศ

๙. ภาคการส่งออกพืชผลสดหลักเพียงไม่กี่ตลาด ในปัจจุบัน พบว่า ร้อยละ ๕๐ ของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเป็นการส่งออกไปยังตลาดหลักเพียงไม่กี่ตลาด คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดหลักของทุกประเทศในโลก ส่งผลให้ประสิทธิภาพการแข่งขันสูงทั้งในด้านราคาและคุณภาพ จะเห็นได้จากอัตราการเติบโตของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดดังกล่าวเริ่มลดลง นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลให้การส่งออกของไทยขาดเสถียรภาพอีกด้วย เนื่องจากการพึ่งพาตลาดหลักใหญ่ๆ เพียงไม่กี่ตลาดนั้น เมื่อประเทศที่เป็นตลาดหลักเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการบริโภคสินค้าของประชาชนในประเทศดังกล่าวอย่างแน่นอน และย่อมจะส่งผลกระทบต่อยอดการสั่งซื้อสินค้าอุตสาหกรรมของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๑๐. ต้นทุนการขนส่งสูง ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีจุดแข็งในด้านของการมีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สะดวกและครอบคลุมก็ตาม แต่ความสามารถในการแข่งขันของไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการขนส่งหรือ Logistics เนื่องจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวของไทยสูงถึงร้อยละ ของ GDP สอดคล้องกับตัวชี้วัด Logistic Performance Index 2007 ซึ่งจัดทำขึ้นโดยธนาคารโลก (World Bank) ที่สะท้อนว่าประเทศไทยมีอัตราค่าขนส่งอยู่ในอันดับที่ ๓๑ จากจำนวน ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก ตามหลังประเทศสิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับที่ ๑ ญี่ปุ่นในอันดับที่ ๖ ฮองกงในอันดับที่ ๘ เกาหลีอันดับที่ ๒๕ มาเลเซียอันดับที่ ๒๗ และจีนในอันดับที่ ๓๐ จากผลการสำรวจนี้ สะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของสินค้าไทยที่ย่อมจะสูงขึ้นตามอัตราค่าขนส่งสินค้า และเหตุผลดังกล่าวก็ย่อมจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะด้านราคาของสินค้าไทยสู้ประเทศคู่แข่งได้ลำบากยิ่งขึ้น

๑๑. พึ่งพาการใช้พลังงานเชื้อเพลิงนำเข้าสูง แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถจัดหาพลังงานได้จากแหล่งภายในประเทศ แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีความจำเป็นต้องนำเข้าเชื้อเพลิงและแหล่งพลังงานจากต่างประเทศ เช่น น้ำมันดิบ น้ำมันสำเร็จรูป ถ่านหิน ไฟฟ้า เป็นต้น ทำให้ในแต่ละปีประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากในการจัดหาเชื้อเพลิงและพลังงาน แม้ว่าปัจจุบันจะมีความพยายามในการลดสัดส่วนการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศแต่อย่างไรก็ตามยังคงมีสัดส่วนที่การนำเข้าที่สูงอยู่ ดังนั้น สถานการณ์พลังงานของโลกจะยังคงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยอยู่มาก ในขณะที่ความต้องการพลังงานรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

๑๒. ความพร้อมในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำซึ่งประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่มีจุดอ่อนเรื่องความพร้อมในการรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นจากการใช้อินเทอร์เน็ตที่ยังไม่ทั่วถึงในต่างจังหวัด การมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัวและการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งไทยยังอยู่ในระดับที่พัฒนาน้อยกว่าประเทศอื่นอีกหลายประเทศ โดยประเด็นต่างๆ เหล่านี้ เป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยยังขาดความพร้อมในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังต้องนำเข้าเทคโนโลยีแบบเบ็ดเสร็จ ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมรายใหญ่บางประเภทจะเป็นการลงทุนจากต่างชาติ แต่ก็ไม่ได้มีการวางแผนรองรับหรือถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศผู้ลงทุนแต่อย่างใด อีกทั้งผู้ประกอบการไทยยังไม่ได้ลงทุนระยะยาวด้านการวางรากฐานด้านเทคโนโลยีเท่าที่ควร จึงส่งผลให้ระดับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตรวมของประเทศอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

๑๓. ปัญหาการเมืองภายในประเทศ จากการศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายชุดภายในระยะเวลาไม่กี่ปี ส่งผลให้การดำเนินนโยบายในการพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งภาคประชาชนยังมีความขัดแย้งทางด้านความคิด ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตทางสังคม จนเกิดการชุมนุมและก่อความไม่สงบขึ้นในประเทศหลายครั้ง ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้กระทบกระเทือนถึงภาพลักษณ์ของประเทศ นักลงทุนจากต่างประเทศขาดความเชื่อมั่น ส่งผลให้การลงทุนจากต่างประเทศเริ่มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เป็นต้นมา อีกทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติต่างไม่มั่นใจกับสถานการณ์ภายในประเทศทำให้อยอดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยลดลง ส่งผลให้การบริโภคภายในประเทศลดลงตามไปด้วย

แนวทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า

การจัดตั้ง AEC ต่อภาคอุตสาหกรรมไทย เมื่อนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์ภาคอุตสาหกรรมไทย จะพบว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

๑. การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดโลก เพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้
๒. การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ
๓. หาดตลาดส่งออก ปรับปรุงการผลิตให้สามารถปฏิบัติตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนได้ รวมถึงการบริหารจัดการ การจัดหาวัตถุดิบราคาถูกและมีคุณภาพดีในภูมิภาค
๔. การปรับปรุงโครงสร้างภาษีของไทยทั้งระบบเพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการไทย
๕. ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการผลิต (Production Network) เพื่อให้สามารถสร้าง Economy of Scale เพื่อจะสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก
๖. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม
๗. มีกลไกที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าสู่ตลาดภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ สำนักมาตรฐานการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ยังได้เสนอแนะแนวทางในการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังต่อไปนี้

การปรับตัวในเชิงรุกของภาคอุตสาหกรรมไทย

๑. ศึกษาเสาะหาแหล่งวัตถุดิบในอาเซียน เพราะเราสามารถนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูปจากแหล่งผลิตในอาเซียนที่มีความได้เปรียบด้าน ราคาและคุณภาพ
๒. ศึกษาสนนียมความต้องการในอาเซียน เพื่อที่จะผลิตตรงตามความต้องการของตลาดที่ใหญ่ขึ้น และใช้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดการผลิต
๓. พิจารณาความเป็นไปได้การย้ายฐานผลิต กลุ่มธุรกิจไทยสามารถย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหมาะสมเป็นแหล่งผลิตที่เขามีจุดแข็งในส่วนที่ไทยไม่มี
๔. สร้างความเข้าใจกับการใช้ CLMV เป็นฐานการส่งออกไปนอก AEC เพื่อใช้ประโยชน์จากสถานะ Least Developed Countries (LDCs) ที่ได้รับสิทธิพิเศษในตลาดสหภาพยุโรป และอื่น ๆ

๕. พัฒนาและปรับระบบต่างๆ ของบริษัทเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ที่จะเชื่อมโยงอย่างทั่วถึงได้เต็มที่ จะทำให้ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ถูกลงและสะดวกขึ้น

๖. ศึกษา/เสาะหาความเป็นไปได้ในการตั้งธุรกิจและใช้แรงงานในอาเซียน เนื่องจากกฎระเบียบต่างๆ จะผ่อนคลายและเปิดกว้างมากขึ้น และในด้านแรงงานจะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือได้อีกทาง

๗. เปิด/เจาะตลาดคู่ค้าของอาเซียน ภายใต้ FTA ที่อาเซียนมีกับประเทศคู่เจรจา ไทยจะมีความได้เปรียบทางภาษีนำเข้ามากกว่าคู่แข่งอื่นนอกอาเซียน

การปรับตัวในเชิงรับของภาคอุตสาหกรรมไทย

๑. ต้องเรียนรู้คู่แข่ง เนื่องจากจะเกิดคู่แข่งใหม่จากอาเซียน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้คู่แข่งเหล่านั้น

๒. ไม่ละเลยการลดต้นทุน เนื่องจากต้นทุนของคู่แข่งก็อาจต่ำลง จากการผลิตเพื่อสนองตลาดที่ใหญ่ขึ้น ดังนั้น ถ้าผู้ผลิตไทยไม่พยายามเช่นเดียวกันก็อาจจะสู้เขาไม่ได้

๓. เร่งเสริมจุดแข็ง ลดจุดอ่อน เนื่องจากคู่แข่งจะเข้ามาแข่งถึงในเขตแดนไทย ที่ต้องเรียนรู้จุดอ่อนและทราบจุดแข็งของไทยเพื่อที่จะได้ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

๔. ผู้ก้มดูใจลูกค้าในทุกรูปแบบ เนื่องจากบริษัทที่เคยอยู่ในอุตสาหกรรมรองรับ หรือ เคยผลิตส่งบริษัทแม่ อาจถูกแย่งลูกค้า โดยคู่แข่งในประเทศอื่นในอาเซียนที่ได้เปรียบกว่าในการเป็นฐานการผลิต จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการผู้ก้มดูใจลูกค้าของกลุ่มธุรกิจไทยด้วย

๕. ต้องคิดว่า “ทำอย่างไรให้บุคลากรอยู่กับผู้ประกอบการไทย” เพราะอาจถูกแย่งแรงงานฝีมือ ต้องเรียนรู้วิธีการผู้ก้มดูใจบุคลากรของไทยไว้ เพื่อให้อยู่ในไทยและทำงานอย่างเต็มที่และเต็มใจ

๖. เรียนรู้คู่แข่งทุกคน /วิเคราะห์ SWOT จะต้องรู้จักคู่แข่งของเราอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เฉพาะคู่แข่งภายในประเทศ แต่จะต้องดูคู่แข่งจาก ๙ ประเทศอาเซียน รวมถึงประเทศในกลุ่ม +๓ (คือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี) และ +๖ (ซึ่งเพิ่มออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย) ด้วย

มาตรการรองรับผลกระทบของภาครัฐ

เป้าหมายสำคัญของ AEC ไม่ใช่การแข่งขันกันแต่เป็นการส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในภูมิภาค การพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน และการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกซึ่งจะช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองของอาเซียน และจะช่วยส่งเสริมให้ทั้งภูมิภาคมีการเติบโตมากขึ้น ซึ่งจะเกิดผลกระทบตามมาแน่นอน ดังนั้น ภาครัฐควรจัดเตรียมมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบเหล่านั้นดังต่อไปนี้

๑. การเจรจาเพื่อให้มีความยืดหยุ่น หากไทยเห็นว่าอุตสาหกรรมประเภทใดของไทยมีความอ่อนไหวสูงและไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดใน Blueprint ได้ ไทยก็สามารถที่จะนำไปเจรจาขอความยืดหยุ่นล่วงหน้าเอาไว้ได้

๒. การกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องด้านเศรษฐกิจ (Safeguard Mechanism) ในกรณีที่การดำเนินการเปิดเสรี ภายใต้ AEC Blueprint ส่งผลให้มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจนกระทบต่ออุตสาหกรรมภายใน ก็สามารถนำพระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard (SG) Measure Act) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาบังคับใช้ เพื่อระงับการนำเข้าชั่วคราวได้

๓. จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (Adjustment Fund) หากมีภาคการผลิตหรือบริการใดที่ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงหรือป้องกันล่วงหน้าไม่ได้ ในทางปฏิบัติก็ยังมีหนทางช่วยเหลือโดยอาศัยกองทุนเพื่อการปรับตัวภาคการเกษตร โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกองทุนเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิตและบริการ โดยกระทรวงพาณิชย์

๔. สร้างกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนงานไปสู่ AEC โดยคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามแผนงานไปสู่การเป็น AEC ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๔๗ หน่วยงาน เพื่อเป็นกลไกในการติดตามการดำเนินงานตามแผนงานและพิจารณาแนวทางรองรับผลกระทบที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม. **บทวิเคราะห์โอกาสและ**

ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC).

กระทรวงอุตสาหกรรม.[ออนไลน์].วันที่ค้นข้อมูล ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก

<http://www.med.cmu.ac.th/library/asean-web>

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม. **ASEAN Economic**

Community ภายใต้โครงการร่วมคิดร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมไทย.กระทรวงอุตสาหกรรม.

[ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก <http://www.industry.go.th>

ปานปรีย์พหิทธานุกร. **กระชับเครือข่าย โอกาสเศรษฐกิจไทยแกร่ง.**[ออนไลน์].วันที่ค้นข้อมูล ๑ ตุลาคม

๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก www.oknation.net/blog/Pampreet/2013

ไทยกับอาเซียน.[ออนไลน์].วันที่ค้นข้อมูล ๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ เข้าถึงได้จาก <http://www.kan1.go.th/asean>

บทความที่น่าสนใจ

ผู้ใต้สวนอิสระจะ “WORK” (สัมฤทธิ์ผล) หรือไม่ ?

โดย...ฐากร จุลินทร

ผู้ใต้สวนอิสระเป็นตำแหน่งที่บัญญัติขึ้นครั้งแรกตามความในมาตรา ๒๗๕ - มาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีที่มาจากการแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา ที่ถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตตามกฎหมายอื่น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ตำแหน่งผู้ใต้สวนอิสระเป็นนวัตกรรมใหม่หรือพัฒนาการเมืองไทยในอีกระดับหนึ่งเพื่อเป็นกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สำหรับบทความนี้จะได้วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค หรือทิศทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้สวนอิสระ โดยมีรายละเอียดตามลำดับหัวข้อดังนี้

๑. ความหมายและความเป็นมาของผู้ใต้สวนอิสระ
๒. ความเป็นมาและบทบาทของผู้ใต้สวนอิสระในประเทศสหรัฐอเมริกา
๓. ที่มาและอำนาจหน้าที่ของผู้ใต้สวนอิสระ
๔. การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้ใต้สวนอิสระในประเทศไทย
๕. บทวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้สวนอิสระ
๖. บทสรุป

๑. ความหมายและความเป็นมาของผู้ไต่สวนอิสระ

ผู้ไต่สวนอิสระ คือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง โดยเฉพาะในบางตำแหน่งและในกรณีที่ต้องตรวจสอบที่มีอยู่ตามปกติไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนว่า อาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองหรือไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระหรือเป็นกลาง โดยชื่อตำแหน่งที่เป็นภาษาอังกฤษมีการใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ได้ดำเนินการแปลรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เป็นภาษาอังกฤษ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๕๐) และเรียกตำแหน่งนี้ว่า “Independent Inquisitor” ขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้ดำเนินการแปลรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เป็นภาษาอังกฤษโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์พินัย ณ นคร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑ : ๒๒๖) ได้เรียกตำแหน่งนี้ว่า “Independent Investigator” และภูมิ มูลศิลป์ (๒๕๕๔ : ๑๐๙) นักวิชาการด้านนิติศาสตร์อีกผู้หนึ่งเรียกตำแหน่งนี้ว่า “Independent Council” ส่วนตำแหน่งผู้ไต่สวนอิสระของสหรัฐอเมริกาในกฎหมายว่าด้วยจริยธรรมในวงงานรัฐบาล คือ “Independent Counsel”

สำหรับจุดเริ่มต้นของการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระน่าจะเริ่มมาจากการยึดอำนาจเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดยประกาศแต่งตั้งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลงวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ มีถ้อยคำส่วนหนึ่งที่แสดงถึงเหตุผลการยึดอำนาจในวันดังกล่าวที่ระบุถึงการครอบงำของฝ่ายการเมืองที่มีต่อองค์กรอิสระ ดังนี้ “...ประชาชนส่วนใหญ่เคลือบแคลงสงสัยว่า การบริหารราชการแผ่นดินต่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง หน่วยงานอิสระถูกการเมืองครอบงำ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการ...”

ฉะนั้นเมื่อเริ่มมีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ จึงได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาในร่างรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอให้มีการกำหนดตำแหน่งผู้ไต่สวนอิสระและนำเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ต่อมาในการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๓๕/๕๐ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๐ ได้มีการพิจารณาในเรื่องนี้ ซึ่งในขั้นแรกปรากฏว่า คณะกรรมการฯ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ที่ถูกกล่าวหาในเรื่องร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น นอกจากจะยื่นเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนแล้ว ยังเพิ่มช่องทางให้ยื่นเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อมีมติแต่งตั้งบุคคลมาทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนอิสระ สำหรับปฏิบัติหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป อย่างไรก็ตาม นายกล้าณรงค์ จันทิก กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในฐานะสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐ : ๘๔-๘๓) ได้ทักท้วงว่า การมีช่องทางยื่นเรื่องเพื่อให้มีการไต่สวนใน ๒ ช่องทางที่เป็นคู่ขนานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้ไต่สวนอิสระ จะเป็นผลให้สำนวนการสอบสวนขาดน้ำหนักของเหตุผลแห่งรูปคดี เนื่องจากพยานในการไต่สวนอาจให้การต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้ไต่สวนอิสระในลักษณะที่มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความมีอิทธิพลทางการเมืองของผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ควรให้มีการจัดตั้งผู้ไต่สวนอิสระเกิดขึ้นภายหลังที่ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วหรือไม่ว่าดำเนินการไต่สวน จึงจะให้ผู้ร้องเรียนยื่นเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ในที่สุดที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญมี

มติเห็นชอบให้ผู้เสียหายสามารถยื่นเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในช่องทางใดช่องทางหนึ่ง แต่หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องไว้ดำเนินการแล้ว ผู้ร้องเรียนมีอาจยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นการซ้ำซ้อนได้อีก ยกเว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ดำเนินการไต่สวนดำเนินการไต่สวนล่าช้าเกินเหตุ หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่า ไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา อย่างไรก็ตาม โดยหลักการแล้วการตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงยังคงกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรหลักสำหรับปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ส่วนการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระเป็นเพียงมาตรการเสริมเพื่อให้มีช่องทางเพิ่มเติมในการยื่นคำร้องในบางเหตุการณ์เท่านั้น ทั้งนี้ นายเจมส์ คีดี ปิ่นทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคภูมิใจไทย ได้แสดงทัศนคติที่สำคัญต่อความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้สนับสนุนแนวทางนี้ในการประชุมดังกล่าวอันเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งของการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระ

๒. ความเป็นมาและบทบาทของผู้ไต่สวนอิสระในประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวคิดของการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระของไทยมาจากตำแหน่ง Independent Counsel ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีหน้าที่ไต่สวนการกระทำความผิดทางอาญาในภาครัฐบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๒ : ๓๙๕-๓๙๖) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ ผู้ไต่สวนอิสระตามกฎหมายว่าด้วยจริยธรรมในวงงานราชการ สิ้นสภาพไปแล้วเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๒ เนื่องจากรัฐสภาสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีมติให้ต่ออายุบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวนี้ซึ่งจะต้องดำเนินการต่ออายุภายในระยะเวลาทุก ๕ ปี

สำหรับที่มาของผู้ไต่สวนอิสระหรือ Independent Counsel ของสหรัฐอเมริกา เริ่มมาจากสภาพปัญหาความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในรัฐบาลถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดทางอาญา จึงเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานในภาครัฐบาลที่มีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนต้องประสบกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (conflict of interest) ของการปฏิบัติหน้าที่

เนื่องจากมีหน้าที่ในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้อยู่ในสายงานบังคับบัญชาของผู้ถูกสอบสวน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต่อการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระที่เป็นบุคคลภายนอกมีความเป็นกลางและความเป็นอิสระทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในรัฐบาลเพื่อเป็นการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและรัฐธรรมนูญ โดยในขั้นแรกมีการเรียกตำแหน่งนี้ว่า อัยการพิเศษ (Special Prosecutor) ต่อมาในปี ๒๕๓๖ ได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อตำแหน่งนี้โดยให้เรียกว่า ผู้ไต่สวนอิสระ (Independent Counsel) อนึ่ง เพื่อให้การใช้ถ้อยคำในบทความนี้มีความสอดคล้องกันจึงได้เรียกตำแหน่งนี้ว่า ผู้ไต่สวนอิสระ

การแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระครั้งแรกของสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นในสมัยประธานาธิบดียูลิสซิส แกรนท์ (Ulysses Grant : ค.ศ. ๑๘๖๙-๑๘๗๗) เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๕ เลขานุการส่วนตัวของประธานาธิบดี คือ นายออร์วิล บีบค็อก (Orville Babcock) ถูกกล่าวหาว่า รับสินบนและได้ดำเนินการเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้ผลิตสุราเถื่อน ดังนั้น ประธานาธิบดียูลิสซิส แกรนท์จึงมีคำสั่งให้อัยการของรัฐบาลกลางพ้นจากความรับผิดชอบในคดีนี้ และแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ (Independent Counsel) ทำหน้าที่ไต่สวนแทนอัยการของรัฐบาลกลาง หลังจากนั้นในสมัยประธานาธิบดีวาร์เรน ฮาร์ดิง (Warren Harding : ค.ศ. ๑๙๒๑-๑๙๒๓) ได้มีการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระในกรณีการขายพื้นที่ของรัฐที่มีความอุดมสมบูรณ์ของน้ำมัน ซึ่งนำไปสู่การสอบสวนนายอัลเบิร์ต ฟอล (Albert Fall) รัฐมนตรีกระทรวงกิจการภายใน ต่อมาในสมัยประธานาธิบดีแฮร์รี ทรูแมน (Harry Truman : ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๕๓) ได้มีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่หน่วยงานด้านภาษีของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ผู้หนีภาษี ดังนั้นนายโฮเวิร์ด แมคกราท (Howard Mcgrath) อัยการสูงสุดแต่งตั้งอัยการเพื่อสอบสวนคดีนี้ อย่างไรก็ตามเมื่ออัยการผู้รับผิดชอบคดีเริ่มจะสอบสวนนายโฮเวิร์ด แมคกราท นายโฮเวิร์ด จึงมีคำสั่งปลดอัยการผู้รับผิดชอบคดี ในเวลาต่อมาประธานาธิบดีแฮร์รี ทรูแมน จึงมีคำสั่งปลดนายโฮเวิร์ด แมคกราท ออกจากตำแหน่งอัยการสูงสุด (Legal-dictionary, n.d.)

แนวความคิดของการตรากฎหมายในเรื่องนี้เริ่มมีความชัดเจนขึ้นในสมัยประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon : ค.ศ. ๑๙๖๙-๑๙๗๔) เมื่อปี ๒๕๑๕ ในขณะที่เกิดเหตุการณ์กรณีวอเตอร์เกตที่อื้อฉาว (Watergate Scandal) ที่มีบุคคลลักลอบไปติดตั้งเครื่องดักฟังที่ตึกวอเตอร์เกตซึ่งเป็นสถานที่ทำการของคณะกรรมการด้านการเลือกตั้งของพรรคเดโมแครตอันเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน นายเอลเลียต ริชาร์ดสัน (Elliot Richardson) อัยการสูงสุด ได้แต่งตั้งนายอาร์ชิวอล ค็อกซ์ (Archibald Cox) ทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนอิสระเพื่อดำเนินการไต่สวนในเรื่องนี้ เมื่อนายอาร์ชิวอล ค็อกซ์ได้ดำเนินการไต่สวนแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าหน้าที่ทำเนียบรัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จึงได้ทำเรื่องเสนอต่อประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน เพื่อขอเทปบันทึกเสียงการปฏิบัติงานในทำเนียบรัฐบาลสำหรับเป็นเอกสารประกอบการไต่สวน อย่างไรก็ตามประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน มีคำสั่งให้ปลดผู้ไต่สวนอิสระ แต่ทว่านายเอลเลียต ริชาร์ดสัน อัยการสูงสุดปฏิเสธคำสั่งของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน และได้ลาออกจากตำแหน่งอัยการสูงสุด

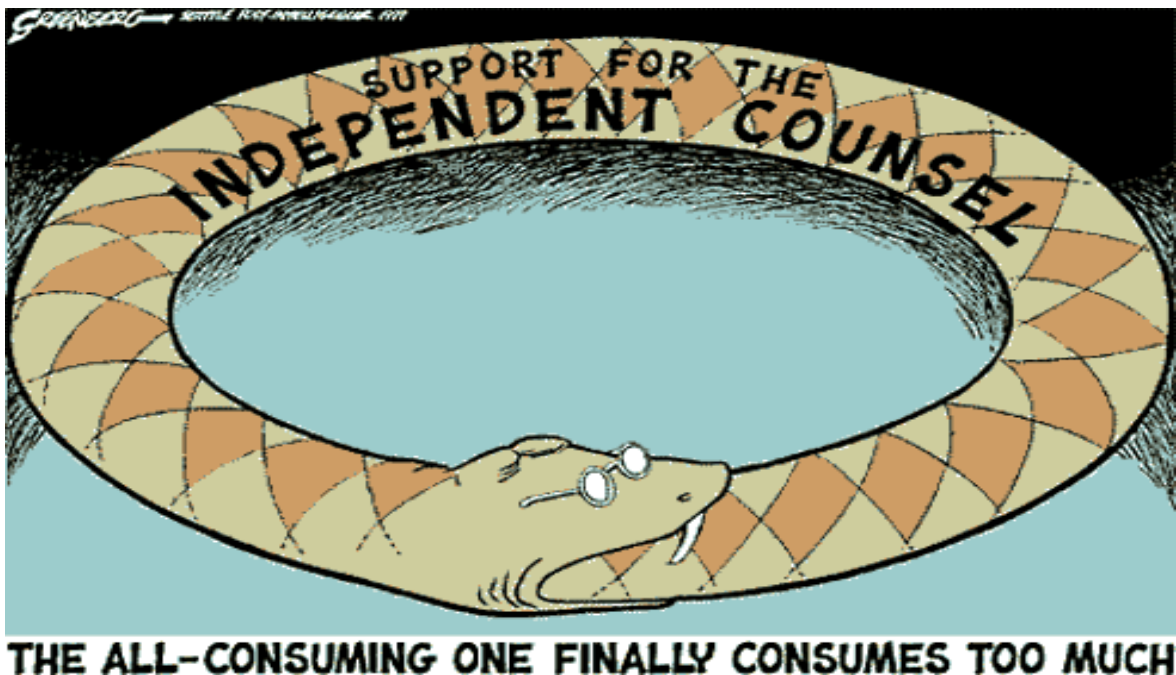

ต่อมาประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ได้แต่งตั้งให้นายโรเบิร์ต บอร์ก (Robert Bork) ทำหน้าที่แทน และนายโรเบิร์ต บอร์ก ได้สนองตอบต่อคำสั่งของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ด้วยการปลดนายอาร์ชีบอล ค็อกซ์ ออกจากตำแหน่งผู้ไต่สวนอิสระ (Legal-dictionary, n.d.) อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ถูกแรงกดดันทางการเมืองบังคับให้แต่งตั้งนายลีออน จาวอร์สกี (Leon Jaworski) ทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนอิสระ แทนเพื่อสอบสวนคดีนี้ต่อไป โดยประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ได้ยอมส่งเทปบันทึกเสียงบางส่วนที่เป็นหลักฐานให้แก่ผู้ไต่สวนคดีซึ่งต่อมาได้มีการค้นพบว่า ข้อมูลบางส่วนในเทปบันทึกเสียงถูกลบทิ้งไปและมีการสร้างเรื่องขึ้นมาเกี่ยวกับข้อมูลที่ถูกลบทิ้ง ซึ่งประเด็นของเทปบันทึกเสียงดังกล่าวได้ถูกส่งต่อไปยังศาลสูงสุด และส่งผลให้คนสนิทของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ถูกฟ้องศาลและถูกตัดสินให้มีความผิดไปทีละคน ในที่สุดจากผลการสอบสวนในคดีนี้ จึงได้มีการเริ่มกระบวนการถอดถอนประธานาธิบดีโดยสภาผู้แทนราษฎร สหรัฐอเมริกา ส่งผลเป็นแรงกดดันทางการเมืองให้นายริชาร์ด นิกสัน ลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี โดยมีผลการพ้นตำแหน่งเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๑๗ (ภูมิ มุลศิลป์, ๒๕๕๔ : ๑๑๔)

ดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์คือ หากประธานาธิบดีมีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการไต่สวน ในกระบวนการยุติธรรม เป็นผลให้กระบวนการไต่สวนหรือสอบสวนหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกี่ยวกับผู้ดำรง ตำแหน่งไม่อาจดำเนินการได้อย่างเต็มที่ โดยประธานาธิบดีสามารถใช้อำนาจสั่งการให้อัยการสูงสุดปลดผู้ไต่สวนอิสระออกจากตำแหน่งได้ ดังนั้นจึงได้มีการนำบทเรียนของกรณีวอเตอร์เกตเป็นเหตุผลให้รัฐสภาอเมริกัน ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยจริยธรรมในวงงานรัฐบาล (Ethics in Government Act) ในปี ๒๕๒๑ ทั้งนี้ ในกฎหมายดังกล่าวมีส่วนที่เป็นบทบัญญัติว่าด้วยผู้ไต่สวนอิสระอยู่ในเรื่องที่ ๖ (title VI) ของกฎหมายว่าด้วย จริยธรรมในวงงานรัฐบาล สำหรับสาระสำคัญโดยสังเขปคือ คณะกรรมการจริยธรรมแห่งรัฐสภา หรืออัยการ สูงสุดสามารถเสนอให้แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเพื่อตรวจสอบบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหรือเคย ดำรงตำแหน่งระดับสูงบางตำแหน่งในรัฐบาลกลางและในองค์กรระดับชาติที่จัดหาเสียงเลือกตั้งให้แก่ ประธานาธิบดี โดยผู้แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระคือ คณะกรรมการพิเศษจากศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาประจำเขต โคลัมเบีย พร้อมกันนี้ผู้ไต่สวนอิสระสามารถสืบสวนข้อกล่าวหาการกระทำผิดได้ทุกประเภท โดยไม่มีข้อจำกัด ทางงบประมาณและระยะเวลาการสืบสวน อย่างไรก็ตามผู้ไต่สวนอิสระอาจถูกปลดจากตำแหน่งโดยอัยการ สูงสุดหรือคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาระดับสหพันธรัฐ จำนวน ๓ คน และเพื่อเป็นหลักประกัน ความเป็นอิสระของผู้ไต่สวนอิสระ ฉะนั้น ประธานาธิบดีไม่สามารถสั่งปลดผู้ไต่สวนอิสระที่กำลังสืบสวนบุคคล ในฝ่ายบริหารได้ (ภูมิ มุลศิลป์, ๒๕๕๔ : ๑๑๔-๑๑๕)

ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระของรัฐถูกวิจารณ์ในประเด็นของการบิดเบือนการใช้อำนาจของผู้ไต่สวนอิสระโดยมีการไต่สวนที่แฝงด้วยความไม่เป็นกลางทางการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นมีการใช้งบประมาณค่อนข้างมากในการดำเนินการ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เป็นต้นมามีการใช้จ่ายเงินประมาณ ๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Constitutional Rights Foundation, n.d.) โดยเมื่อปี ๒๕๓๗ ในคดีที่มีการไต่สวนนายไมค์ อีสปาย (Mike Espy) รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรในสมัยประธานาธิบดีบิล คลินตัน (Bill Clinton : ค.ศ. ๑๙๙๓-๒๐๐๑) มีการใช้เงินประมาณ ๒๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคดีที่มีการสอบสวนประธานาธิบดีบิล คลินตัน ในคดีไวท์วอเตอร์ (Whitewater) ที่มีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับนางสาวโมนิก้า ลูวินสกี (Monica Lewinsky) ปรากฏว่า มีการใช้เงินประมาณ ๔๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการไต่สวนคดีนี้ (Constitutional Rights Foundation, n.d.) อีกทั้งผู้ไต่สวนอิสระถูกวิจารณ์ว่าเป็นอำนาจอธิปไตยที่ ๔ นอกเหนือจากฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ดังนั้น เมื่อกฎหมายเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระจะต้องต่ออายุทุก ๕ ปี โดยเมื่อกฎหมายดังกล่าวนี้หมดอายุในปี ๒๕๓๕ และได้รับการต่ออายุอีกครั้งหนึ่งในปี ๒๕๓๗ แต่เมื่อจะครบ ๕ ปีอีกหนึ่งรอบในปี ๒๕๔๒ รัฐสภาสหรัฐอเมริกาในสมัยนั้นไม่ดำเนินการมีมติต่ออายุกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงสิ้นสภาพลงไปในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๔๒ อัยการสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาได้วางระเบียบกระทรวงยุติธรรม (Department of Justice regulation) เพื่อทดแทนกฎหมายที่สิ้นสภาพไป สำหรับการแต่งตั้งบุคคลภายนอกสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ผู้ไต่สวนอิสระในชื่อของที่ปรึกษาพิเศษ (special counsel) เพื่อสอบสวนความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ และกรณีที่เกี่ยวข้องกับความขัดกันทางผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้การแต่งตั้งเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดโดยที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาไม่อาจเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระในกรณีดังกล่าวนี้ได้ ทำให้การกล่าวอ้างว่า การเสนอแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระที่มาจากฝ่ายการเมืองอาจเป็นผลให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการกลั่นแกล้งฝ่ายตรงกันข้ามจึงไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ไต่สวนอิสระตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมมีความเป็นอิสระในการทำงานน้อยกว่าผู้ไต่สวนอิสระตามกฎหมายเดิม (Maskell, 2013 : 4)

๓. ที่มาและอำนาจหน้าที่ของผู้ไต่สวนอิสระ

บทบัญญัติตามมาตรา ๒๗๕-๒๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ไต่สวนอิสระ จึงได้ประมวลขั้นตอนการดำเนินการของผู้ไต่สวนอิสระตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑

หากมีกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้มีการยื่นคำร้องเพื่อทำการไต่สวนได้

ขั้นตอนที่ ๒

ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ดำเนินการใน ๒ ช่องทางโดยต้องเป็นช่องทางใดช่องทางหนึ่ง โดยช่องทางที่ ๑ คือ การยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และช่องทางที่ ๒ คือ การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างไรก็ตามมาตรา ๖๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดเงื่อนไขไว้โดยสรุปคือ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เพื่อกล่าวหาในเหตุดังกล่าวนี้ หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้รับเรื่องกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุม

ศาลฎีกาได้

ขั้นตอนที่ ๓

ก. ถ้าผู้เสียหายเลือกที่จะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ก็ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หรือจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนแทนการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระก็ได้ ทั้งนี้ถ้าผู้เสียหายเลือกที่จะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแล้ว ก็ไม่สามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเวลาเดียวกันได้อีก ยกเว้นแต่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีมติให้ส่งเรื่องไปที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ข. ถ้าผู้เสียหายเลือกที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนแล้ว ฉะนั้นจึงไม่สามารถยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในเวลาเดียวกันได้อีก ยกเว้นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่า ไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา

ขั้นตอนที่ ๔

เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้พิจารณาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระแล้ว ให้ผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทำความเข้าใจ ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลก็ให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการส่งเรื่องต่อวุฒิสภาเพื่อมีมติถอดถอนออกจากตำแหน่งพร้อมกันนี้ให้ผู้ไต่สวนอิสระส่งสำนวนและความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับการพิจารณาคดีต่อไป

แผนภูมิกระบวนการยื่นคำร้องขอให้ผู้ไต่สวนอิสระ

๔. การดำเนินการที่เกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระในประเทศไทย

บทบัญญัติตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของผู้ไต่สวนอิสระให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ถึงกระนั้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว เพราะฉะนั้นการดำเนินการของผู้ไต่สวนอิสระเพื่อไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา ที่ถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตตามกฎหมายอื่น จึงไม่อาจกระทำได้นี้เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับไว้ สำหรับตัวอย่างแนวทางการพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในการมีมติยกคำร้อง โดยให้เหตุผลคือ การไม่มีกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการในการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ ดังนี้

- คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๕/๒๕๕๒ โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้มีมติว่า ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับจึงให้ยกคำร้อง (ประพันธ์ ทรัพย์แสง, ม.ป.ป.)

- คดีหมายเลขดำที่ อม.๖/๒๕๕๓ และคดีหมายเลขแดงที่ อม.๘/๒๕๕๓ โดยบริษัท พี.เอส.ซี. ไมนิ่ง จำกัด เป็นผู้ร้อง ขณะที่นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ถูกกล่าวหา โดยผู้ร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของผู้ไต่สวนอิสระตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง จึงไม่สามารถตั้งผู้ไต่สวนอิสระได้ ดังนั้นจึงมีมติให้ยกคำร้อง (ศาลฎีกา, ม.ป.ป.)

- คดีหมายเลขดำที่ อม.๗/๒๕๕๓ และคดีหมายเลขแดงที่ อม.๙/๒๕๕๓ โดยพลเรือเอก บรรณวิทย์ เก่งเรียน และพวกเป็นผู้ร้อง ขณะที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีและพวกรวม ๓๖ คน เป็นผู้ร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของผู้ไต่สวนอิสระตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง จึงไม่สามารถตั้งผู้ไต่สวนอิสระได้ ดังนั้นจึงมีมติให้ยกคำร้อง (ศาลฎีกา, ม.ป.ป.)

อนึ่ง คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๗/๒๕๕๑ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีมติให้ส่งเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา หรือในคดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑/๒๕๕๒ ก็ให้ยกคำร้องเนื่องจากไม่เข้าข่ายบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง (ประพันธ์ ทรัพย์แสง, ม.ป.ป.)

๕. บทวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไต่สวนอิสระ

เมื่อพิจารณาที่มาของการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระของไทยและสหรัฐอเมริกาจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่มีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญในการไต่สวนการทุจริตหรือการกระทำผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง จึงมีความจำเป็นต่อการกำหนดให้มีผู้ไต่สวนอิสระ ขณะที่ไทยมีองค์กรตรวจสอบอยู่แล้ว อาทิ คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่หากยังมีความเคลือบแคลงสงสัยในบางช่วงเวลาที่องค์กรตรวจสอบที่มีอยู่ตามปกติไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระหรือเป็นกลาง จึงต้องสร้างช่องทางในการให้กระบวนการยุติธรรมได้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพึงพิงความไว้วางใจให้แก่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้พิจารณาเรื่องนี้ ทั้งในแง่ของความจำเป็นที่จะต้องให้มีผู้ไต่สวนอิสระแทนที่จะให้ดำเนินการตามกระบวนการตามปกติโดยองค์กรตรวจสอบที่มีอยู่หรือการกำหนดบุคคลเป็นผู้ไต่สวนอิสระในแต่ละกรณี ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดให้ผู้ไต่สวนอิสระมีรากฐานมาจากความไม่ไว้วางใจการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญถึงกับต้องไปพึ่งพิงสถาบันตุลาการเป็นกรณีพิเศษที่เป็นข้อยกเว้น ทั้งที่แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่จะให้สถาบันตุลาการทำหน้าที่พิพากษาอรรถคดีในขั้นตอนสุดท้ายโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางคดีที่มาจากกรสอบสวนของฝ่ายบริหารหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (ยกเว้นกรณีการกำหนดให้มีคณะกรรมการไต่สวนกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เนื่องจากไม่มีองค์กรใดที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้)

แม้ว่าขณะนี้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระ แต่เมื่อได้พิจารณาบทบาทและหน้าที่ของผู้ไต่สวนอิสระตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงได้วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และทิศทางของการปฏิบัติหน้าที่ผู้ไต่สวนอิสระไว้ดังนี้

๕.๑ จำนวนผู้ไต่สวนอิสระ ทั้งนี้หากพิจารณาถ้อยคำในเบื้องต้นแล้วอาจสันนิษฐานได้ว่า ให้มีการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระจำนวน ๑ คนต่อ ๑ กรณี เพื่อให้มีความอิสระหรือความคล่องตัวต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง รวมทั้งอนุมานได้ว่า ผู้ไต่สวนอิสระเป็นตำแหน่งที่มีการแต่งตั้งเป็นการชั่วคราวมิใช่ตำแหน่งประจำ อย่างไรก็ตามความชัดเจนในเรื่องนี้จะปรากฏว่า เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องนี้แล้ว

๕.๒ ที่มาของผู้ไต่สวนอิสระ เนื่องจากผู้ไต่สวนอิสระควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น จึงอาจมีความจำเป็นที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐด้านการสืบสวนสอบสวน อาทิ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมสืบสวนคดีพิเศษ มาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากให้ผู้ดำรงตำแหน่งประจำในทางราชการมาปฏิบัติหน้าที่แล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ประจำในกระบวนการยุติธรรม เพราะผู้พิพากษามีหน้าที่ในการพิจารณาอรรถคดีหรือพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการสั่งฟ้องคดีอยู่แล้ว ขณะที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ตามที่อ้างถึงแล้ว ก็อาจจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ เพราะอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาจากฝ่ายบริหารหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วแต่กรณี

เพราะฉะนั้นจึงควรให้ผู้ที่มีพ้นจากตำแหน่งประจำในงานราชการมาปฏิบัติหน้าที่ผู้ใต้สวนอิสระ ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการสำหรับบางสาขาอาชีพ เพราะในปัจจุบันนี้ข้าราชการตุลาการและข้าราชการอัยการมีกำหนดครบเกษียณอายุราชการเมื่ออายุ ๗๐ ปี ดังนั้น หากให้ผู้มีอายุเกิน ๗๐ ปีมาปฏิบัติหน้าที่ก็อาจมีข้อจำกัดในด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ใต้สวนอิสระ อนึ่ง ผู้ที่ประกอบอาชีพหรือเคยประกอบอาชีพทนายความเป็นอาชีพอีกสาขาหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นทนายความอาจมีข้อจำกัดในการทำความเข้าใจต่อกฎระเบียบทางราชการ อาทิ ระเบียบราชการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในวงงานราชการ

๕.๓ หน่วยธุรการของผู้ใต้สวนอิสระ ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้ใต้สวนอิสระไม่อาจดำเนินการได้สวนได้เพียงลำพัง โดยมีความจำเป็นที่จะมีหน่วยธุรการและเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ทางธุรการในการติดต่อประสานงาน การจัดเก็บรวบรวมเอกสาร หรือบันทึกคำให้การของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตลอดจนนำเสนอข้อมูลด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ใต้สวนอิสระ ทั้งนี้ หากให้สำนักงาน ป.ป.ช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของผู้ใต้สวนอิสระก็เป็นทางเลือกประการหนึ่งในการดำเนินการ เพราะหากให้มีการจัดตั้งหน่วยธุรการของผู้ใต้สวนอิสระ ก็อาจเป็นปัญหาด้านงบประมาณและยังไม่มี ความชัดเจนว่า จะมีปริมาณคดีเท่าใดสำหรับการพิจารณาของผู้ใต้สวนอิสระ จึงจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยธุรการของผู้ใต้สวนอิสระเป็นการถาวร แต่ถึงกระนั้นหากให้สำนักงาน ป.ป.ช. ทำหน้าที่หน่วยธุรการของผู้ใต้สวนอิสระ ก็อาจมีปัญหาเรื่องความไม่เป็นอิสระเนื่องจากสำนักงาน ป.ป.ช. อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงการเก็บรักษาสำนวนการไต่สวนของผู้ใต้สวนอิสระอันเป็นความลับทางราชการที่สมควรเผยแพร่ต่อสาธารณชนอีกด้วย

๕.๔ อำนาจหน้าที่ของผู้ใต้สวนอิสระ ทั้งนี้อาจสันนิษฐานได้ว่า ผู้ใต้สวนอิสระน่าจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในมาตรฐานและลักษณะเดียวกันกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับการไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาตามฐานความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เนื่องจากเจตนารมณ์ของการแต่งตั้งผู้ใต้สวนอิสระเพื่อทำหน้าที่แทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในบางกรณีเท่านั้น เพราะหากให้ผู้ใต้สวนอิสระมีอำนาจหน้าที่มากกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะเป็นปัญหาด้านมาตรฐานการไต่สวนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ใต้สวนอิสระกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๕.๕ ปริมาณคดีของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อพิจารณาความในมาตรา ๒๗๕ วรรคสี่แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจอยู่ภายใต้การไต่สวนของผู้ใต้สวนอิสระที่ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี จำนวน ๑ คน รัฐมนตรีอื่นอีกประมาณ ๓๕ คน ประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ คน และประธานวุฒิสภา จำนวน ๑ คน รวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๘ คน อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งแล้วเมื่อพ้นตำแหน่งไปแล้วจะพ้นจากการไต่สวนตามกฎหมาย เนื่องจากถ้าพิจารณาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญประกอบแล้วปรากฏว่า ถ้าข้อกล่าวหาไม่มูลแล้วก็ต้องมีการส่งรายงานต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาว่ามีมติถอดถอนจากตำแหน่งและให้ตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง/ทางราชการเป็นเวลา ๕ ปี นอกจากนั้นจะต้องส่งรายงานต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณายื่นฟ้องคดี เพราะฉะนั้นการพ้นตำแหน่งก่อนครบวาระเพื่อหลีกเลี่ยงการไต่สวนของผู้ใต้สวนอิสระจึงไม่น่าจะกระทำได้

และหากข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อสันนิษฐานข้างต้นก็แสดงว่า ผู้ที่อยู่ในข่ายการไต่สวนของผู้ไต่สวนอิสระน่าจะมีจำนวนมากกว่า ๓๘ คน เพราะถ้ามีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ไม่ว่าจะป็นสาเหตุครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งด้วยสาเหตุต่าง ๆ (ในกรณีนี้ไม่ได้หมายความรวมถึงการพ้นตำแหน่งจากการเสียชีวิต) ก็จะมีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงแทนในตำแหน่งที่ว่างลง ขณะเดียวกันหากบุคคลซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่อยู่ในระหว่างการไต่สวนของผู้ไต่สวนอิสระก็อาจถูกดำเนินการไต่สวนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระเป็นไปเท่าที่มีความจำเป็น ฉะนั้น ในการตรากฎหมายเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระ จึงควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เจื่อนไขหรือความจำเป็นตามกฎหมายสำหรับการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ เพื่อมิให้เป็นภาระต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเกินความจำเป็น และป้องกันมิให้มีการกล่าวหาทางการเมืองที่ปราศจากข้อเท็จจริงในการทำลายความเชื่อถือทางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงด้วยการยื่นคำร้องให้แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ

๕.๖ ตัวแปรที่กำหนดปริมาณคดี ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ปริมาณคดีที่กำหนดให้ผู้ไต่สวนอิสระขึ้นอยู่กับพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นสำคัญด้วย เพราะหากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแล้วอาจมีมติส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาก็ได้ ฉะนั้นมิได้หมายความว่า ถ้ามีการยื่นคำร้องในการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาแล้ว จึงจะมีการแต่งตั้งให้ผู้ไต่สวนอิสระพิจารณาไต่สวนในทุกกรณีเสมอไป

๕.๗ เวลาสำหรับปฏิบัติหน้าที่ไต่สวนของผู้ไต่สวนอิสระ ทั้งนี้มีความเป็นไปได้ว่า ผู้ไต่สวนอิสระอาจจะปฏิบัติหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงได้รวดเร็วกว่าการไต่สวนหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากมีเรื่องร้องเรียนที่ค้างการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวนมาก ประกอบกับการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในบางกรณีกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณา จึงไม่อาจดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผู้ไต่สวนอิสระสามารถดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงได้อย่างรวดเร็วด้วยตนเองตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ โดยเป็นการปฏิบัติงานในแง่ตัวบุคคลมิใช่ในรูปแบบองค์กรเหมือนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตคือผู้เสียหายที่คาดหวังว่าเมื่อยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแล้วจะมีความรวดเร็วในการไต่สวนหาข้อเท็จจริงโดยความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาจใช้อำนาจตามความในมาตรา ๒๗๖ วรรคแรกแห่งรัฐธรรมนูญสำหรับการส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา แทนการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระก็ได้ ซึ่งเมื่อข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้นแล้ว จะทำให้มีการสูญเสียเวลาในขั้นตอนของการพิจารณาโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ก่อนที่จะถูกส่งเรื่องไปที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฉะนั้นเมื่อผู้เสียหายมีความเสี่ยงด้านเวลาจากสาเหตุดังกล่าว จึงควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนจะตัดสินใจยื่นคำร้องในช่องทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือในช่องทางที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

๕.๘ การตรากฎหมายเพื่อรองรับ ทั้งนี้ยังไม่มีความชัดเจนว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระจะอยู่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยผู้ไต่สวนอิสระเป็นการเฉพาะ

๖. บทสรุป

ผู้ไต่สวนอิสระเป็นนวัตกรรมใหม่ของการเมืองไทยในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ไม่สุจริตที่กระทำโดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงบางตำแหน่ง แม้ว่าจะมีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว แต่สังคมก็ยังขาดความไว้วางใจต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญจึงต้องไปพึ่งพิงความไว้วางใจต่อสถาบันตุลาการให้ทำหน้าที่พิจารณาว่า กรณีใดที่จะเข้าสู่กระบวนการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรณีใดที่ให้มีการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระเพื่อทำหน้าที่ไต่สวนแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนความไม่ปกติของระบบการเมืองไทยที่มีปัจจัยภายนอกเข้าไปแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการจัดให้มีกลไกหรือช่องทางเพิ่มเติมกับกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตที่สำคัญคือ การแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ เป็นการนำข้อมูลไปให้ผู้พิพากษาได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นของมูลเหตุแห่งคดีซึ่งอาจทำให้เกิดความมีอคติในการพิจารณาราคคดีได้หรือไม่ เมื่อข้อกล่าวหาที่บรรลุผลถึงขั้นตอนที่อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลอาญาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การตรากฎหมายเกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระควรพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนผู้ไต่สวนอิสระ อำนาจหน้าที่ของผู้ไต่สวนอิสระ ปริมาณคดีของผู้ถูกกล่าวหา เวลาสำหรับปฏิบัติหน้าที่ไต่สวนของผู้ไต่สวนอิสระ โดยเฉพาะที่มาของผู้ไต่สวนอิสระเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากผู้ไต่สวนอิสระจะต้องมีความซื่อสัตย์และความเป็นกลางทางการเมืองอันเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้การแต่งตั้งให้ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการที่เกษียณอายุแล้วเป็นผู้ไต่สวนอิสระเป็นทางเลือกประการหนึ่ง เนื่องจากบุคลากรเหล่านี้เป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีหรือพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดเนื่องจากบุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุเกินกว่า ๗๐ ปี ซึ่งอาจเป็นผลให้มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ นอกจากนี้หน่วยธุรการของผู้ไต่สวนอิสระจะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการไต่สวนหาข้อเท็จจริงให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในขอบข่ายการติดต่อประสานงาน การบันทึกคำให้การ การรวบรวมหลักฐานเอกสาร หรือการรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายเพื่อประกอบการพิจารณา

ประโยชน์ที่ชัดเจนของการมีผู้ไต่สวนอิสระคือ ความรวดเร็วในการไต่สวนหาข้อเท็จจริง เนื่องจากมีเรื่องร้องเรียนจำนวนมากที่ค้างค้างอยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบกับการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในบางกรณี กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณา จึงไม่อาจดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผู้ไต่สวนอิสระสามารถดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงได้อย่างรวดเร็วด้วยตนเองตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ โดยเป็นการปฏิบัติในแง่ตัวบุคคลมิใช่ในรูปแบบองค์กรเหมือนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ ผู้เสียหายที่คาดหวังว่าเมื่อยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแล้วจะมีความรวดเร็วในการไต่สวนหาข้อเท็จจริง โดยความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาจใช้อำนาจตามความในมาตรา ๒๗๖ วรรคแรกแห่งรัฐธรรมนูญสำหรับการส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา แทนการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ

นอกจากนี้ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือความจำเป็นตามกฎหมายสำหรับการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ เพื่อมิให้เป็นภาระต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเกินความจำเป็นและป้องกันมิให้มีการกล่าวหาทางการเมืองที่ปราศจากข้อเท็จจริงในการทำลายความเชื่อถือทางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงด้วยการยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ อีกด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ประพันธ์ ทรัพย์แสง. (ม.ป.ป.). หน่วยที่ 15 แนวคิดพื้นฐานและกระบวนการดำเนินคดีทางอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/41717-15-NE.pdf>.

ภูมิ มูลศิลป์. (๒๕๕๔). “ข้อเสนอเพื่อการยกร่างกฎหมายว่าด้วยผู้ไต่สวนอิสระของไทย” วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสต์สมิธซัน. ๗ (พฤศจิกายน): ๑๐๙-๑๓๑.

ศาลฎีกา. (ม.ป.ป.). รายงานสรุปผลการดำเนินงานของแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในศาลฎีกา ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก <http://www.supremecourt.or.th/file/criminal/new%201.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย. (๒๕๕๐). CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก <http://www.lawreform.go.th/lawreform/images/th/legis/en/const/2007/20584.pdf>.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๐). รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ (เป็นพิเศษ) วันพุธที่ ๒๗ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____. (๒๕๕๑). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย Constitution of the Kingdom of Thailand (ฉบับภาษาไทย-อังกฤษ). กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____. (๒๕๕๒). รวมบทสรุปผู้บริหาร การร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ภาษาอังกฤษ

ALM's Law.com. (n.d.). **Special prosecutor**. [Online]. Retrieved August 13, 2013, from <http://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=1987>.

Constitutional Rights Foundation. (n.d.). **Independent Counsel**. [Online]. Retrieved July 19, 2013, from <http://www.crf-usa.org/about-constitutional-rights-foundation.html>.

Legal-dictionary. (2008). **Independent Counsel**. [Online]. Retrieved July 19, 2013, from <http://www.legal-dictionary.thefreedictionary.com/Independent+Counsel>.

Maskell, Jack. (2013). **Independent Counsels, Special Prosecutors, Special Counsels, and the Role of Congress**. Retrieved August 13, 2013, from <http://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43112.pdf>.

Wikipedia. (n.d. A). **Special prosecutor**. [Online]. Retrieved August 13, 2013, from http://en.wikipedia.org/wiki/Special_prosecutor.

Wikipedia. (n.d. B). **United States Office of the Independent Counsel**. [Online]. Retrieved July 19, 2013, from http://www.en.wikipedia.org/United_States_Office_of_the_Independent_Counsel.

วิจัยสุขภาพ

เรียบเรียงโดย...จันทร สีหาบุญลี

รอบโลกวิจัยฉบับประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ นี้ นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและการมีชีวิตอย่างปกติสุข ด้วยปัจจัยแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ซึ่งผลการวิจัยในบางเรื่องไม่น่าเชื่อก็ต้องเชื่อ เมื่อนิตยสาร Time นำเสนอบทความถึงวิธีการทำให้อายุยืนยาว คือ

ความร่ำรวย นักวิทยาศาสตร์ที่ University College London พบว่า คนร่ำรวยมีฮอร์โมน dehydroepiandrosterone sulfate (DHEAS) สูงกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย และฮอร์โมนตัวนี้เป็น Steroid ธรรมชาติที่ผลิตออกมาจากต่อมหมวกไตกับสมองของเราที่เชื่อมโยงกับความสุขภาพที่ดี เช่น มีความทรงจำที่สมบูรณ์ มีความเสี่ยงต่ำที่จะเกิดอาการเส้นโลหิตตีบตัน และทำให้มีอายุยืนยาวมากขึ้นโดยเฉพาะสำหรับคุณผู้ชาย

คลุกคลีกับสาว ๆ จำนวนมาก นักวิจัยของ Harvard University ค้นพบว่าผู้ชายที่เกิดอยู่ในครอบครัวที่มีผู้หญิงน้อย ๆ จะเสียชีวิตไวกว่าผู้ชายที่ถูกเลี้ยงดูท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีผู้หญิงจำนวนมาก และยังมีอัตราส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเท่าไร ผู้ชายก็ยังมีโอกาสเลือกผู้หญิงที่เขาอยากใช้ชีวิตร่วมกันไปจนแก่เฒ่าได้มากเท่านั้น และมันทำให้ชีวิตเขายืนยาวมากขึ้นเมื่อได้คนรักที่รู้จักกันมาเดินร่วมทางกันไปตลอดอายุขัยดีกว่าไม่มีตัวเลือกแล้วต้องทนกับผู้หญิงที่บั่นทอนความอยากดูโลกของเขาไปทุกวัน ๆ

แต่งงานแล้วอายุยืนกว่าขึ้นคาน งานวิจัย ๙๐๐ ชุด กับผลวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง ๕๐๐ ล้านคน ระบุว่า ผู้ชายที่แต่งงานมีอายุยืนยาวกว่าชายโสด ๑๐ ปี ในขณะที่ผู้หญิงที่แต่งงานจะอายุยืนกว่าสาวโสด ๔ ปี ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ระบุว่าเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนโสดอายุไม่ยืนเท่าก็คือเขาขาดคนคอย Support ทางจิตใจ เพราะใครก็ให้ไม่ได้ดีเท่าคู่ชีวิต

การมีปฏิกิริยาตายที่รักสุขภาพตนเอง งานวิจัยนี้ทดสอบกับหนูทดลองหลาย Generation และผลของมันชี้ว่าหากปฏิกิริยาตายชอบทานอาหารฟาสต์ฟู้ดรุ่นหลานจะมีความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งมากขึ้น แม้หลาน ๆ จะเป็นพวกรักสุขภาพก็ตาม

มีเพศสัมพันธ์ที่ดีให้มากขึ้น นักวิจัยจาก Queens University ที่ Belfast พิสูจน์ว่า การมีเพศสัมพันธ์ดี ๆ ให้บ่อยครั้งขึ้น ทำให้ผู้ชายอายุยืนกว่าผู้ชายที่เหี่ยวแห้งหัวใจถึง ๑ เท่า ทั้งนี้ เกิดจากการติดตามพฤติกรรมผู้ชายวัยกลางคน จำนวน ๑,๐๐๐ ราย เป็นเวลาถึง ๑๐ ปี

ร้องเพลงประสานเสียง George Washington University กับ The National Endowment for the Arts ทำการวิจัยร่วมกัน ได้ผลว่านักร้องในวงประสานเสียงมีสุขภาพกายใจที่ดีกว่า ไปหาหมอน้อยกว่า มีความกดดันน้อยกว่า และมีอายุยืนยาวกว่านักร้องเดี่ยว นอกจากนี้ งานวิจัยของ University of London ยังระบุด้วยว่าการร้องเพลงไม่ว่าจะแบบไหน ช่วยลดความกดดันลดความเครียด และช่วยทำให้ปอด หัวใจ กล้ามเนื้อหลังกับกระบังลม ได้ออกกำลังกายเวลาร้องเพลง ทำให้มีสุขภาพกายและใจดีขึ้นด้วย

น้ำหนักเพิ่มสักหน่อย ผลการวิจัยของ Kaiser Permanente ที่ Portland, Oregon ที่ทำกับกลุ่มตัวอย่าง ๑๑,๓๒๖ ราย เป็นเวลานานถึงกว่า ๑๐ ปี พบว่าพวกที่เพิ่มน้ำหนักมากขึ้นกว่ามาตรฐานมีอายุยืนกว่าคนที่น้ำหนักตามเกณฑ์ถึง ๑๗% และสรุปว่าการเพิ่มน้ำหนักเกินขีดจำกัดสักหน่อย ทำให้ผู้ชราอายุยืนขึ้น และมีโอกาสเจ็บป่วยน้อยลง

ทำงานบ้าน Cancer Research UK เปิดเผยงานวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสตรี ๒๐๐,๐๐๐ คนในช่วงกว่า ๖ ปีไว้ว่า ผู้หญิงที่ใช้เวลาประมาณ ๑๗ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในการทำงานบ้าน เช่น ถูพื้นทำอาหาร ซักรีด มีโอกาสเป็นมะเร็งทรวงอกน้อยกว่าคนที่เกียจถึง ๓๐% และงานบ้านลดความเสี่ยงจากการเป็นมะเร็งชนิดต่าง ๆ ได้มากกว่าการไปออกกำลังกายประเภทอื่น ๆ

ผลงานการวิจัยด้านสุขภาพของนักวิจัยไทย คือ **อาหารเช้า** จากผลสำรวจพฤติกรรมการกินอาหารเช้าโดยสำนักโภชนาการ กรมอนามัย ในปี ๒๕๕๕ จำนวน ๒๒๐ ตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ ๘๘.๒ เป็นกลุ่มวัยทำงานอายุระหว่าง ๒๐-๖๐ ปี ซึ่งกินอาหารเช้าเป็นประจำ ร้อยละ ๕๙.๕๕ กินอาหารเช้าเกือบทุกวัน ร้อยละ ๒๔.๐๙ เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง เพศชายและเพศหญิง พบว่า เพศชายกินอาหารเช้าทุกวันมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ ๖๔ ในขณะที่เพศหญิงร้อยละ ๕๗.๒๔ และส่วนใหญ่ กินข้าวเป็นอาหารเช้าเป็นประจำ ร้อยละ ๕๐.๔๕ และดื่มชา กาแฟ แทนข้าว ร้อยละ ๒๕ รองลงมา คือ นมจืดพร้อมมันเนย ร้อยละ ๑๓.๖๔ สาเหตุส่วนหนึ่งที่กลุ่มวัยทำงานไม่ได้รับประทานอาหารเช้า คือ การดำเนินชีวิตที่เร่งรีบส่งผลให้การเริ่มต้นระบบเผาผลาญของร่างกายช้าลง ร่างกายจึงรู้สึกหิวตลอดเวลา และกินอาหารในมื้อถัดไปมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การอดอาหารเช้ายังเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน เนื่องจากคนที่รับประทานอาหารเช้าเป็นประจำ จะลดภาวะผิดปกติของฮอร์โมนอินซูลิน หรือภาวะดื้อของอินซูลินซึ่งเป็นสาเหตุของโรคเบาหวานได้ถึง ร้อยละ ๓๕-๕๐ และผลการวิจัยจากสมาคมแพทย์โรคหัวใจในอเมริกายังพบว่าการรับประทานอาหารเช้าอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเส้นเลือดสมองและโรคหัวใจอีกด้วย

สารจากลำไย สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) หรือ สวก. จึงได้ให้ทุนแก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลำไยเกรดต่ำ ภายใต้งานวิจัยเรื่อง “การทวนสอบเทคโนโลยีการผลิตน้ำตาลลำไยและคุณสมบัติเชิงคุณภาพ สุขภาพ และศักยภาพเชิงพาณิชย์” ผศ.ดร.ชรินทร์ เตชะพันธุ์ และคณะวิจัยจากคณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ คณะเภสัช

ศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การนำลำไยมาสกัดทำเป็นไซรัปและน้ำตาลลำไย เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับลำไยเกรดต่ำได้เป็นอย่างดี เพราะในลำไยมีสารสำคัญที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระอยู่ ๓ ชนิด กรดแกลลิก (gallic acid) กรดแทนนิก (tannic acid) และกรดเอลลาจิก (ellagic acid) สามารถออกฤทธิ์ที่เซลล์เป้าหมายได้ดี และจากการนำเซลล์มะเร็งมาทดสอบ พบว่า สารสกัดจากลำไยสามารถเร่งให้เซลล์มะเร็งแก่เร็วขึ้นและตายลงด้วยตัวเองพูดได้ว่าเท่าที่นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันค้นพบ บนโลกใบนี้ลำไยเป็นผลไม้หนึ่งเดียวที่มีสารสำคัญ ๓ ชนิดรวมกันอยู่แบบ ๓ in ๑ แต่กระบวนการผลิตน้ำตาลลำไย เพื่อให้ได้สารสำคัญจะต้องนำลำไยทั้งผล เปลือก+เนื้อ+เมล็ด มาบดย่อยรวมกัน คั้นเอาแต่น้ำและนำมาสกัดเป็นน้ำลำไยเข้มข้นด้วยระบบสุญญากาศ ถึงจะได้ไซรัป และน้ำตาลที่เหมาะสมจะนำไปทำเป็นเครื่องดื่ม หรืออาหารเสริมเพื่อสุขภาพ

นอกจากนี้ มีงานวิจัยจากต่างประเทศ คือ **ออกกำลังกาย** งานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร บริติช เมดิคอลเจอร์นัล (บีเอ็มเจ) เมื่อเร็ว ๆ นี้ ศึกษางานทดลองนับ ๑๐๐ ขึ้น ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยจำนวน ๓๔๐,๐๐๐ คน เพื่อประเมินคุณค่าของการออกกำลังกายเปรียบเทียบกับการให้ยาต่อการป้องกันการเสียชีวิต ผลวิจัยพบว่า การออกกำลังกายมีคุณค่าทางการแพทย์ได้ดีเทียบเท่ากับการให้ยา

สืบเนื่องจากปัจจุบันมีผู้ที่ออกกำลังกายอย่างเพียงพอลดน้อยลง ขณะที่จำนวนใบสั่งยาต่อจำนวนประชากรกลับเพิ่มขึ้นสวนทางกัน นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยลอนดอน สคูลออฟ อีโคโนมิคส์, สถาบันฮาร์วาร์ด พิลกริม เฮลท์แคร์, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้รวบรวมและศึกษาการทดลอง ๓๐๕ ชิ้น ที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบการออกกำลังกายกับการให้ยา ก่อนจะวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การออกกำลังกายและการให้ยานั้นมีประสิทธิภาพที่เทียบเท่ากันในการลดอัตราการเสียชีวิต อย่างไรก็ตาม นักวิจัยระบุว่า มีสองกรณีให้การให้ยาและการออกกำลังกายมีผลดีกว่าอีกฝ่ายอย่างเห็นได้ชัด คือในกรณีของผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว การให้ยาขับปัสสาวะจะให้ผลดีกว่าการออกกำลังกาย ขณะที่ผู้ป่วยเส้นเลือดในสมองอุดตัน การออกกำลังกายเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพดีกว่าการให้ยา หากพิจารณาในขอบเขตของการยืดอายุขัยของผู้ป่วย

นางเอมี ธอมป์สัน พยาบาลอาวุโสของมูลนิธิหัวใจอังกฤษ ระบุว่า แม้การออกกำลังกายจะมีประโยชน์ต่อสุขภาพแต่ก็ยังไม่มีความเพียงพอที่จะสรุปได้อย่างแน่นอนว่า การออกกำลังกายมีประโยชน์มากกว่าการให้ยาในผู้ป่วย ดังนั้น การจ่ายยายังคงมีส่วนสำคัญในการรักษาโรค อย่างไรก็ตาม หากผู้ป่วยมีโรคหรือมีความเสี่ยงเกี่ยวกับโรคหัวใจสามารถปรึกษาแพทย์ได้ว่าการออกกำลังกายจะมีบทบาทในการรักษาได้อย่างไร

จะอย่างไรก็ตาม ถ้าอยากเป็นคนสุขภาพดี ซีวีมีสุขก็อย่าลืมสำรวจพฤติกรรมการใช้ชีวิตของตัวเองอย่างรอบคอบ สิ่งใดมีประโยชน์ก็ทำต่อไป แต่ถ้าสิ่งใดไร้ประโยชน์ก็งดเว้น เท่านั้นซีวีก็น่าจะสุขสมอย่างที่สุด

เอกสารอ้างอิง

เว็บไซต์ไทยรัฐ วันที่ ๓๐ ก.ย. ๒๕๕๖ (New Center)

หนังสือพิมพ์แนวหน้า วันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๖ (New Center)

หนังสือพิมพ์มติชน (กรอบบ่าย) วันที่ ๑๐ ต.ค. ๒๕๕๖ (New Center)

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน วันที่ ๑๐ ต.ค. ๒๕๕๖ (New Center)

โครงการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากล

เรียบเรียงโดย...สิฐุสร กระแสร์สุนทร

คอลัมน์รอบรู้นอกสภา ประจำเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ฉบับเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ขอเสนอบทสรุปการประชุมกลุ่มย่อยเรื่องโครงการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากล ที่จัดขึ้น ณ ห้องประชุมของสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ซึ่งการประชุมครั้งนั้นจัดขึ้นโดยสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สภาผู้ส่งออก) และสถาบันวิทยาการโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยศรีปทุม สำหรับผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องและมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับและดูแลมาตรฐานด้านโลจิสติกส์ของไทย และหน่วยงานภาคเอกชนซึ่งเป็นทั้งผู้ใช้บริการโลจิสติกส์และผู้ให้บริการโลจิสติกส์

การประชุมในครั้งนั้นผู้จัดงานได้เชิญ ดร.วิทยา สุหฤทธดำรง ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาการโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยศรีปทุม มาบรรยายเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ และมาตรฐานด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย โดยรายละเอียดการบรรยายสรุปได้ ดังนี้

มาตรฐานด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย ที่ได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่

๑) **ด้านกายภาพ** ได้แก่ มาตรฐานของอุปกรณ์ด้านโลจิสติกส์ เช่น เครื่องมือยกขน บรรจุภัณฑ์ แพ้นรองรับสินค้า อุปกรณ์ในการขนย้ายสินค้าข้ามพรมแดน เป็นต้น

๒) **ด้านข้อมูล และการสื่อสาร** ได้แก่ มาตรฐานในการส่งผ่านข้อมูลด้านการค้า การส่งออกระบบที่ใช้ในการส่งผ่านข้อมูลระหว่างกัน

๓) **ด้านกฎระเบียบ** ได้แก่ กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งทางบก น้ำ อากาศ ที่จะสนับสนุนการค้า และการส่งออกภายใน AEC

ทั้งนี้ เมื่อการบรรยายแล้วเสร็จจะมีการแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยได้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม (กลุ่มละประมาณ ๒๐-๒๕ คน) โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยผู้แทนจากทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้แนวคิดที่ได้มีความหลากหลาย และให้มุมมองในทุก ๆ ด้านครบถ้วน ซึ่งผลสรุปของการทำ Focus Group ในทั้งสองกลุ่ม ได้ข้อสรุป ดังนี้

มาตรฐานโลจิสติกส์

๑. มาตรฐานทางกายภาพ

- **เรือ** : ควรมีการกำหนดมาตรฐานของเรือ เช่น เรือบรรทุกน้ำมัน หรือเรือบรรทุกสารเคมี ควรมีเปลือกเรือสองชั้นทุกลำ ส่วนเรือลำเลียงก็ควรมีขนาดและอุปกรณ์ที่เหมาะสม อาทิ เรือกึ่งคอนเทนเนอร์ LASH Ships (Lighter Aboard Ship) ก็ควรมีการกำหนดมาตรฐาน โดยยึดถือตามตู้คอนเทนเนอร์ที่บรรทุกสินค้ามา

- **ท่าเรือ** : ท่าเรือทุกท่าควรมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งในปัจจุบันบังคับเฉพาะท่าเรือที่มีขนาดเกิน ๕๐๐ ตัน/เมตรเท่านั้น

- **อุปกรณ์เคลื่อนย้ายลำเลียง**: ยังคงยึดถือตามมาตรฐานของผู้ผลิตเป็นเกณฑ์ แล้วนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับลักษณะการทำงานของผู้ประกอบการแต่ละราย

- **การขนส่งทางบก** : รถขนส่งสินค้าของไทยยังขาดการทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นรถบรรทุก รถพ่วง ขนาดระวางบรรทุก ซึ่งผู้ประกอบการมักจะต้องการลดต้นทุนต่อเที่ยวให้ต่ำที่สุด ดังนั้นจึงพบว่าบ่อยครั้งมีการบรรทุกสินค้าที่มีน้ำหนักเกิน ส่วนเรื่องความสูงของรถบรรทุกนั้น พบว่า เส้นทางในการขนส่งหลาย ๆ เส้นทางจะมีระยะความสูงจากพื้นถนนไม่เท่ากัน เนื่องจากพื้นที่บางแห่งมีการถมถนนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ระยะห่างของถนนกับแนวสายไฟลดลง ดังนั้น การบรรทุกสินค้าลงบนรถบรรทุก หรือรถแชซซี สำหรับถนนของประเทศไทยยังมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรต้องควบคุมให้รถบรรทุกและแชซซี มีความปลอดภัย และมีสภาพตามที่กรมขนส่งทางบกกำหนด รวมทั้งการขนส่งสินค้าอันตรายก็จะต้องเป็นไปตามมาตรฐาน

- **ต้นทุนการขนส่ง** : ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศยังค่อนข้างสูง เนื่องจากขาดการพัฒนา และการรองรับด้านโครงสร้างพื้นฐานทางราง และระบบขนส่งทางถนนยังไม่เพียงพอ

- **บรรจุภัณฑ์** : หีบห่อบรรจุสินค้ายังไม่มีความมาตรฐาน ขึ้นอยู่กับขนาดของระวางบรรทุก ซึ่งขนาดของกล่องจะปรับให้เหมาะสมกับบรรจุภัณฑ์ของสินค้าของตน จึงควรมีการกำหนดมาตรฐานของบรรจุภัณฑ์ เพื่อทำให้เกิดความสะดวกในการบริหารจัดการสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญของกลุ่มประเทศในกลุ่มอาเซียนนอกจากนั้น บรรจุภัณฑ์ควรมีความปลอดภัย แข็งแรง เหมาะสมกับชนิดของสินค้าที่แตกต่างกันไป

- **คลังสินค้า** : ปัจจุบันคลังสินค้าในประเทศไทยยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และควรแยกมาตรฐานตามชนิดของสินค้า เช่น คลังสินค้าที่เก็บอาหารต้องมีคุณสมบัติแตกต่างจากคลังเก็บสินค้าเคมีภัณฑ์

- **โครงสร้างพื้นฐาน** : ภาครัฐต้องให้การลงทุน สนับสนุน เพื่อให้เกิดการสร้างถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ เพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อของทุกจุดการค้า

- **ตู้คอนเทนเนอร์** : เป็นอุปกรณ์ที่มีการใช้แพร่หลาย ผู้นำหลักของสินค้าที่บรรจุทุกในตู้คอนเทนเนอร์มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ จึงควรมีการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศขึ้น เพื่อให้เกิดความสะดวกในการส่งออก

- **รถยก และอุปกรณ์เคลื่อนย้ายสินค้าทั่วไป** : ต้องมีความเป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากการค้ากับต่างชาติมันจะเกี่ยวข้องกับการค้าสากล ดังนั้นอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของไทยควรจะอ้างอิงตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้งาน เช่น เครนสนาม(Gantry Crane) ที่ท่าเรือ ควรจะมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเทียบเท่ากับประเทศพัฒนาแล้วในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ หรือมาเลเซีย เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการขนถ่ายสินค้าเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

- **ชั้นวางสินค้า (Racking System)** : ควรมีการกำหนดมาตรฐานด้านความกว้าง ความสูง ในแต่ละช่องวางสินค้า

- **ยานพาหนะ** : ผู้นำหลักบรรจุของรถแต่ละประเภท โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเองควรมีการกำหนดความกว้าง ความสูง การรับน้ำหนักของรถบรรทุกที่เป็นสากล เพื่อให้สามารถใช้ในการขนส่งสินค้าและวัสดุ ระหว่างประเทศได้

- การกำหนดมาตรฐานทางกายภาพขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือความเหมาะสม เช่น มาตรฐานแท่นรองรับสินค้าจะขึ้นอยู่กับประเทศที่เป็นลูกค้าเป็นผู้กำหนด ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเอามาตรฐานที่ดีที่สุดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากำหนดเป็นมาตรฐาน

๒. มาตรฐานทางข้อมูลสารสนเทศ

- **ระบบ RFID : Radio-frequency identification** : ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำระบบ RFID มาใช้เป็นมาตรฐานในการติดตามตรวจสอบสถานะของสินค้า จากต้นทางจนถึงปลายทาง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการส่งสินค้า

- **ระบบมาตรฐานข้อมูล** : ประเทศในกลุ่ม AEC ควรมีการกำหนดภาษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คือ การใช้ภาษา ebXML หรือระบบมาตรฐานการส่งข้อความ (RosettaNet) เป็นมาตรฐานหลัก เพื่อให้ระบบต่างๆ สามารถเชื่อมต่อข้อมูลประสานงาน ระหว่างธุรกิจทั้งภายในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ระบบมาตรฐานพิธีการศุลกากร (National Single Window : NSW)

➤ ควรเร่งพัฒนาระบบเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้งานที่สะดวก ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

➤ มีบริการในการตรวจสอบพิกัดศุลกากรสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านทาง เว็บไซต์ เพื่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกทางการค้า

➤ มีระบบ Self Certificate หรือระบบที่ผู้ส่งออกที่ได้รับการอนุญาตแล้วสามารถรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้าได้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้ส่งออกสามารถออกเอกสารเองได้ เมื่อได้รับการรับรองจากหน่วยงานของภาครัฐแล้ว

➤ มีระบบสารสนเทศด้านความประกันภัยในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบ กรณีเกิดความเสียหายต่อสินค้าระหว่างการขนส่ง

- ระบบมาตรฐานบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS) และระบบโทรมาตร (Telemetry) : พัฒนาระบบการติดตามยานพาหนะ เพื่อให้ทราบความเร็วและระยะเวลาการขนส่ง เพื่อให้สามารถตรวจสอบสินค้าตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางได้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันมีหลายรูปแบบ เช่น e-mail, EDI หรือ EBXML แต่การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างประเทศจะต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนว่าจะใช้วิธีการใด

- การรับส่งข้อมูลสารสนเทศต้องมีการยืนยันในการรับ-ส่งกันทุกครั้ง

- ควรมีการจัดกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ จากทุกหน่วยงานเพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้

- การทำเป็น Website เพื่อสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ และลดความซับซ้อนในการออกแบบ Hardware

- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เช่น ผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการ ต้องมีโอกาสได้รับข้อมูลที่จำเป็นต้องทราบและข้อมูลที่ควรทราบอย่างทั่วถึง ครบถ้วน ถูกต้อง และโดยสะดวกและประหยัด

- นอกจากเรื่องโครงสร้างพื้นฐานแล้วควรปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงาน โดยการปรับปรุงระบบสารสนเทศให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้เร็วขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และลดขั้นตอนการทำงาน ควรเป็นแบบบริการ ณ จุดเดียว (one stop service)

- เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ เช่น จากบาร์โค้ด (Barcode) เป็นระบบ RFID ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาไปให้ทันกับความก้าวหน้านั้น แต่สิ่งที่สำคัญคือพื้นฐานและการเชื่อมต่อที่จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานกลางหรือภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ ต้องมีการวางแผนระบบ IT รองรับ

- หน่วยวัดด้านต่าง ๆ ควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน

- การกรอกข้อมูลในการค้าข้ามแดนบริเวณด่านชายแดน : ในการส่งออก และนำเข้าสินค้าชายแดนนั้นเอกสารที่ใช้ในประกอบการส่งออก นำเข้า ระหว่างประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ ที่มีพรมแดนติดกับไทยควรจะบูรณาการเอกสารต่าง ๆ ให้สามารถใช้ร่วมกันได้ และเอกสารบางฉบับที่ไม่จำเป็นต้องใช้ประกอบการส่งออกนำเข้าก็ควรจะยกเลิกเสีย เพื่อจะได้เป็นการพัฒนาไปสู่ระบบการค้าแบบที่พิธีการศุลกากรไร้เอกสาร (Paperless)

๓. กฎระเบียบ ข้อบังคับ

- กฎระเบียบของประเทศไทยกระจัดกระจายกันอยู่ทำให้ผู้ประกอบการสับสน นอกจากนี้หน่วยงานที่ดูแลก็มีความคาบเกี่ยวกัน เช่น มาตรฐานรถบรรทุกเป็นของกรมการขนส่งทางบก แต่ตำรวจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

- กฎระเบียบ ข้อบังคับ จะต้องเอื้อประโยชน์กับธุรกิจให้ขับเคลื่อนได้ ไม่ใช่เป็นอุปสรรค หรือ ยึดตามของต่างประเทศ
- ทางด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ควรมีการปรับให้สอดคล้องกับประเทศคู่ค้า เพื่อให้เกิดการไหลของสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การขั้บรุดข้ามพรมแดน กฎระเบียบที่ต่างกันทำให้การขออนุญาตนำรุดข้ามประเทศล่าช้า อย่างไรก็ตาม ควรมีการกำหนดกฎระเบียบอย่างชัดเจนและเข้มงวด เช่น น้ำหนักรุด ขนาดรุด เวลาที่อนุญาตให้รุดวิ่งได้ เขตที่ไม่อนุญาตให้รุดใหญ่เข้า เพื่อประโยชน์และคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ
- กฎระเบียบด้านความปลอดภัย เช่น อุปกรณ์ความปลอดภัยพื้นฐานที่ควรจัดให้มีในรุด การอบรมพนักงานขับรุด ซึ่งมาตรฐานของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านควรจะทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบหรือได้เปรียบ
- ควรมีการหารือในระดับประเทศในเรื่องกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องของการประกันอุบัติเหตุ ให้มีมาตรฐานเดียวกัน และสามารถบังคับใช้ได้เมื่อเกิดอุบัติเหตุไม่ว่าในประเทศใด ประกันภัยควรจะให้ความคุ้มครองตั้งแต่ต้นทาง ไปถึงปลายทาง
- แต่ละประเทศควรรวบรวมกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศอื่น และนำกฎระเบียบของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบ ปรับเปลี่ยน และปรับปรุงให้สอดคล้องและอำนวยความสะดวกในทางปฏิบัติในการค้าระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ในการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ ควรคำนึงถึงกฎระเบียบของกลุ่มการค้า ในประเทศอื่นนอกเหนือจากอาเซียนด้วย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ ASEAN+3 และประเทศคู่ค้าหลักอย่างสหรัฐฯ และ EU
- ในกลุ่มประเทศ AEC ควรใช้กฎระเบียบด้านการค้า การผ่านแดน ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งควรจะมีการบูรณาการกฎระเบียบต่าง ๆ ร่วมกัน
- ควรมีคณะกรรมการกลางระหว่างประเทศกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับในการขนส่งผ่านแดนระหว่างประเทศ
- ควรบังคับใช้ พ.ร.บ. ขนส่งต่อเนื่องและหลายรูปแบบกับบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้าทุกกลุ่ม
- ควรผลักดันกฎหมายการนำเข้าและส่งออกบรรจุภัณฑ์หรือแท่นรองรับสินค้า โดยควรมีการยกเว้นภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้งานหมุนเวียนของบรรจุภัณฑ์หรือแท่นรองรับสินค้าขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลกฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วนดังกล่าวของประเทศไทย คือ กรมศุลกากร
- กฎหมายเรื่องน้ำหนักบรรทุกของถนน สำหรับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียน ควรกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ
- กฎระเบียบการขนส่งระหว่างประเทศ ควรกำหนดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า มีความชัดเจน และควรจัดอบรมให้ผู้ขนส่งสินค้ารับทราบ
- ในการขนส่งสินค้าข้ามแดน ควรอนุญาตให้รุดบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ขนส่งข้ามประเทศได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนรุดที่บริเวณชายแดน

- ควรให้ความรู้แก่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ถึงประโยชน์และวิธีดำเนินการ เพื่อการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (ตั้งแต่ ๒ รูปแบบขึ้นไป)

- ควรมีกฎระเบียบสินค้าควบคุม ซึ่งครอบคลุมทั้งสินค้าและหีบห่อที่ใช้บรรจุสินค้า ที่มีความชัดเจนในแต่ละประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารและยา เนื่องจากปัจจุบันมีความไม่ชัดเจนในด้านกฎระเบียบส่งผลให้สินค้าถูกตีกลับ และเกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ

- กฎหมายด้านความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ขนย้ายภายในโรงงาน

- ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดกฎระเบียบทางด้านโลจิสติกส์ที่เป็นเอกเทศ พร้อมทั้งทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน เช่น กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการบรรทุกสินค้า กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการขนส่งโดยแยกเป็นระบบที่ชัดเจน

- กฎระเบียบที่ออกในอนาคต ควรพิจารณาเรื่องความสอดคล้องกับกฎระเบียบนานาชาติ เช่นกฎระเบียบแหล่งกำเนิดสินค้าต้องระบุไม่ทำให้แรงงานเด็ก กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการกักมลพิษ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ

- การที่ภาครัฐผูกขาดบริการบางประเภท เช่น ค่าบริการนำร่องทำให้ต้นทุนของผู้ประกอบการสูงขึ้น ควรปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาดและการแข่งขัน

- การเรียกชื่อค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการใช้บริการเรือและท่าเรือ เช่น การจอดเรือ การใช้เรือลากจูง การใช้บริการรถยก การยกขน การเคลื่อนย้ายสินค้าหน้าท่า ควรมีมาตรฐานในการเรียกชื่อ โดยควรใช้ชื่อเดียวกัน และมีวิธีการคิดค่าธรรมเนียมควรจะเป็นอัตราเดียวกันสำหรับทุกท่าเรือ

- ควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีมาตรฐานด้านองค์ความรู้ของบุคลากรในสายงานโลจิสติกส์โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำงานในกระบวนการโลจิสติกส์ เช่น คนประจำเรือ คนขับรถบรรทุก คนขับรถไฟ ฯลฯ ควรต้องมีการกำหนดข้อบังคับ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

- การเคลื่อนย้ายสินค้าภายใน AEC ควรใช้หน่วยขนถ่าย (Swap Body) ซึ่งทำการเคลื่อนย้ายระหว่างพาหนะได้ เมื่อมีการขนถ่ายสินค้าผ่านชายแดนที่จะต้องมีการเปลี่ยนยานพาหนะ ก็จะสามารถทำได้โดยง่าย

- เรื่องการประกันภัยข้ามแดนของ AEC ขณะนี้ยังไม่สามารถปรับและจัดสรรความรับผิดชอบได้เนื่องจากกิจกรรมการขนส่งสินค้าข้ามแดนยังมีไม่เพียงพอ

- การพัฒนา ASEAN Mark มีหลายปัจจัยที่นำมาเกี่ยวข้อง เนื่องจากประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีการใช้มาตรฐานสากลที่ต่างกัน ดังนั้น หากมีการกำหนดมาตรฐานของอาเซียนและพัฒนาให้เป็นมาตรฐานในระดับอาเซียนเพื่อใช้ร่วมกันในกลุ่มประเทศ

- มาตรฐานสากลที่ทั่วโลกใช้อยู่ปัจจุบันแบ่งได้ ๔ กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ ญี่ปุ่นและเอเชีย ยุโรป สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ซึ่งในส่วนของประเทศไทยจะนิยมใช้มาตรฐานของญี่ปุ่นมากที่สุด

- การกำหนดมาตรฐานใน ASEAN ผู้ที่กำหนดก่อนจะเป็นผู้ได้เปรียบ เนื่องจากไม่ต้องมีการปรับมาตรฐาน แต่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างพื้นฐานรองรับ เช่น ห้องทดสอบ หรือหน่วยงานรับรองมาตรฐาน
- มาตรฐานของไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในอาเซียน ดังนั้นหากจะปรับมาตรฐานใด ๆ ของประเทศไทยควรจะศึกษามาตรฐานของสากล และปรับให้เป็นมาตรฐานที่เป็นสากล เพื่อทุก ๆ ประเทศจะได้ให้การยอมรับ
- มาตรฐาน IT จะเป็นไปตามมาตรฐาน ISO จึงต้องศึกษามาตรฐาน ISO ก่อนว่าไทยยังไม่มีมาตรฐานใดบ้าง และหากจะปรับปรุงมาตรฐานใด ๆ ของประเทศไทยก็ควรจะทำตาม ISO เนื่องจากถือเป็นมาตรฐานสากลที่ทุก ๆ ประเทศยอมรับ และการอิงมาตรฐาน ISO นั้นควรเอามาทั้งหมดไม่ควรอิงบางส่วน เนื่องจากจะเกิดปัญหาในภายหลัง
- ต้องมีการหาช่องว่างของมาตรฐานของแต่ละประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานของ AEC
- หากมีการเปิด AEC แล้วสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการค้า การส่งออกระหว่างกันคือเรื่องของมาตรฐานของรถบรรทุกในการขนส่งสินค้าข้ามแดน ดังนั้น ควรมีมาตรฐานและกฎระเบียบเรื่องรถบรรทุกที่ชัดเจน
- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งออกและนำเข้า ควรทำงานอาทิตย์ละ ๗ วัน วันละ ๒๔ ชั่วโมง เหมือนเช่นระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกของสิงคโปร์ หรือฮ่องกง โดยเฉพาะกรมศุลกากร ดังนั้นหากเป็นไปได้มาตรฐานของวันเวลาทำงานของหน่วยงานของไทยและของต่างประเทศ โดยเฉพาะใน AEC ควรจะต้องสอดคล้องกัน เพื่อมิให้เป็นอุปสรรค
- ควรมีการพัฒนามาตรฐานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ด้วย เช่น มีตรวจสอบและออกใบรับรองแก่ผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๖). “โครงการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากล”. เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง “โครงการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่มาตรฐานระดับสากล” วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุม สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒ กันยายน ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก : [http://www.tnsc.com/html/images/...](http://www.tnsc.com/html/images/)

พบปะนักวิจัย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล

สัมภาษณ์โดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

คอลัมน์ “พบปะนักวิจัย” ฉบับประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักกับผู้มี
ความเป็นเลิศทางวิชาการของวงการพยาบาลไทย ท่านคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล ขอเชิญ
ท่านผู้อ่านทำความรู้จักท่านกันได้เลยค่ะ

ประวัติการศึกษา

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหิดลปริญญาโท และเอก สาขา
เดียวกัน จาก Wayne State University, สหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน

ท่านเป็นผู้มีความเป็นเลิศทางวิชาการสูงสุดคนหนึ่งของวงการพยาบาลไทย มีผลงานวิจัยทางการ
พยาบาลและเขียนตำราทางการพยาบาลไว้มากมาย เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์สูงต่อวิชาชีพการพยาบาลตลอดระยะเวลา
การทำงานที่ผ่านมาท่านได้อุทิศเวลาและความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลในทุกด้าน ทั้งการปฏิบัติ
การศึกษา และการวิจัย ท่านจึงได้รับรางวัลมากมาย เช่น ศิษย์เก่าดีเด่น และครูดีเด่น จากสถาบันการศึกษาที่มี
ชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นักวิจัยดีเด่น และรางวัลเกียรติคุณจากสภาการพยาบาล และได้รับโปรด
เกล้าแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์สาขาพยาบาลศาสตร์คนแรกแห่งประเทศไทย ได้รับพระราชทานปริญญา
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพยาบาลศาสตร์จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ
ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาเดียวกันจากมหาวิทยาลัยรังสิต ท่านเป็นอาจารย์และผู้ร่วมบุกเบิกก่อตั้ง
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์และโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี เป็นต้นแบบของการสอนและการนำความรู้ไปใช้ในการ
ปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการอย่างเป็นรูปธรรม เป็นผู้นำและเป็นกำลังหลักในการผลักดันให้เกิด
พยาบาลพยาบาลขั้นสูงที่ต้องสอบวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญเฉพาะทางขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย และ
ดำรงตำแหน่งเป็นประธานอำนวยการสอบวุฒิบัตรของสภาการพยาบาลตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึงปัจจุบัน รวมทั้ง
ดำรงตำแหน่งประธานคณะผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลและผดุงครรภ์ขั้นสูงแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการสภา
การพยาบาลมาหลายสมัย และเป็นผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกในด้านการปฏิบัติการพยาบาล

ทางด้านการศึกษาพยาบาลและการวิจัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล เคยเป็นผู้
ร่วมก่อตั้งและเป็นประธานหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เคยเป็นรักษาการคณบดีผู้จัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นประธานคณะกรรมการด้านการวิจัยของสภาการพยาบาล เป็นผู้ริเริ่มจัดทำและเป็นบรรณาธิการวารสารวิจัยทางการพยาบาล ปัจจุบัน คือ Pacific Rim International of Nursing Research ซึ่งเป็นวารสารวิจัยระดับนานาชาติเล่มแรกของประเทศไทย

สำหรับบทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล มีดังต่อไปนี้

- คำถาม** : ขณะนี้ท่านกำลังดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องใดอยู่หรือไม่ หรือร่วมเป็นคณะกรรมการคณะใดที่เกี่ยวกับด้านวิจัยบ้างหรือไม่ และมีรายละเอียดของการทำงานเป็นอย่างไร
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตหนูเจริญกุล** : เป็นที่ปรึกษาคุณนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาเอก สาขาพยาบาลศาสตร์ในประเด็นเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะโรคมะเร็ง ผู้ป่วยระยะท้ายของชีวิต และการวิจัยเชิงผลลัพธ์ของประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง เป็นกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของสภาการพยาบาล ประธานกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสอบคุณนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาเอก สาขาพยาบาลศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น เป็นกรรมการพิจารณาคำแหน่งทางวิชาการของหลายมหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษาด้านการวิจัยของโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นบรรณาธิการวารสารวิจัยระดับชาติ Pacific Rim International Journal of Nursing Researchของสภาการพยาบาล
- คำถาม** : ท่านมีความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับด้านสาธารณสุขอย่างไร
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตหนูเจริญกุล** : งานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและการสาธารณสุข จะต้องตรงกับปัญหาของประเทศ และของอาเซียนทั้งการวิจัยระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และงานวิจัยเชิงระบบใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเห็นว่าปัญหาสุขภาพเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ แบบ

องค์กรรวม การวิจัยที่จะตอบโจทย์จึงมักจะเป็นงานวิจัยที่มีหลายมิติ ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยเป็นทีมสหสาขาวิชา และเป็นโครงการใหญ่ที่ประกอบด้วยหลายโครงการย่อย เพื่อให้เข้าใจทุกมิติของปัญหา นักวิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย ดังนั้นจึงมักมีนักศึกษาทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก อาจารย์จึงควรมีชุดโครงการวิจัยที่รองรับนักศึกษาเหล่านี้ ซึ่งนักศึกษาจะมีโอกาสเป็นผู้ช่วยอาจารย์ ในการวิจัยและเป็นวิทยานิพนธ์ที่จะสำเร็จการศึกษาด้วย การทำงานวิจัยเป็นทีมจะเปิดโอกาสให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมองเห็นปัญหาทั้งในภาพกว้างและลุ่มลึก หัวหน้าโครงการมักจะเป็นนักวิจัยอาวุโสที่สามารถเขียนโครงการขอทุนจากแหล่งต่างๆ โดยมีนักวิจัยรุ่นใหม่และนักศึกษายู่ในทีมซึ่งเป็นการฝึกฝนนักวิจัยรุ่นใหม่ด้วย

คำถาม

: จากประสบการณ์ด้านวิจัยที่ผ่านมาท่านพบปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง และท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตนุเจริญกุล

: การเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและการวิจัย ควรจะเป็นของคู่กัน นั่นคืออาจารย์ต้องทำวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ในการสอนนักศึกษา อย่างไรก็ตามในฐานะเป็นอาจารย์สอนนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะต้องทำงานหลายอย่าง อีกทั้งการศึกษาในระบบใหม่มีงานประชุมและเอกสารมากมาย เวลาในการทำวิจัยมักจะน้อยลง ดังนั้นจะต้องทำงานตลอดทั้งวันหยุด ยิ่งหยุดติดต่อกันหลายวันยิ่งดี จะได้ทำงานวิจัยต่อเนื่องกัน อีกประการหนึ่งการมีนักศึกษาทั้งปริญญาโท ปริญญาเอก และที่ปรึกษาของนักศึกษาเหล่านี้มาช่วยกันทำงานวิจัยในชุดโครงการใหญ่ ทำให้ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น ปัจจุบันอาจารย์ในบางมหาวิทยาลัยสามารถเลือก สายวิจัย หรือ สายการสอน ซึ่งจะกำหนดเวลาของการวิจัย ลักษณะของการวิจัยแตกต่างกัน อีกประการหนึ่งการรับตำแหน่งบริหารหรืองานในองค์กรต่างที่ไม่ใช่งานเชิงวิชาการมากเกินไป จะเป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัย และเขียนผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ ดังนั้นจึงต้องเริ่มงานวิจัย และวิชาการให้เร็วที่สุดในช่วงที่อายุยังน้อย ยังไม่ได้รับผิดชอบงานบริหาร เมื่อ

ต้องรับผิดชอบงานบริหารจะได้ให้คำปรึกษาแนะนำในส่วนที่ตนเองเชี่ยวชาญ และสนับสนุนอาจารย์ในสถาบันในเรื่องการวิจัย และวิชาการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- คำถาม** : การวิจัยในอนาคตตามความคิดเห็นของท่านควรจะเป็นอย่างไร
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตหนูเจริญกุล** : มหาวิทยาลัยที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งทางการวิจัยจะต้องมีระบบบริหารการวิจัยที่ดี มีหน่วยสนับสนุนส่งเสริมทั้งกำลังคน นักสถิติ และแหล่งประโยชน์ในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งทุนวิจัย การบริหารเงินทุนวิจัย การเขียนขอทุนเป็นต้น เพื่ออาจารย์จะได้มีเวลาให้กับการวิจัย ในส่วนที่เป็นงานทางวิชาการจริง ๆ และมีเวลาสอนนักศึกษาและลงคลินิกให้มากขึ้น งานธุรการและเอกสารต่าง ๆ ในด้านการศึกษามีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถสนับสนุนการประชุมจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและใช้เวลาอย่างคุ้มค่า สถาบันจะต้องมีทิศทางการวิจัยที่ชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ อาจารย์จะต้องมีชุดโครงการวิจัยใหญ่ที่รวมนักวิจัยสหสาขาวิชา ทั้งนักวิจัยรุ่นใหญ่ รุ่นเยาว์และนักศึกษาในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ช่วยกันทำงานซึ่งจะสร้างบรรยากาศการวิจัยที่เข้มข้นของสถาบัน
- คำถาม** : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรดำเนินการอย่างไร
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตหนูเจริญกุล** : การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นเรื่องใหญ่และมีความสำคัญเป็นอย่างมากงานวิจัยได้ลงทุนอย่างมหาศาลทั้งเวลา ปัญญา และงบประมาณ ถ้างานวิจัยเหล่านี้ไม่ได้นำไปใช้เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยต่อยอด และปรับปรุงสุขภาพสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนจะสูญเปล่า ปัจจุบันการปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในด้านการแพทย์ และการพยาบาลก้าวหน้าไปมาก ซึ่งการปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์หมายถึงการบูรณาการผลงานวิจัย ความเชี่ยวชาญทางคลินิกและค่านิยมของผู้ป่วยในการให้บริการเพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่มีอยู่กับการปฏิบัติ ซึ่งผลที่ได้ คือการปรับปรุงผลลัพธ์ของการบริการสุขภาพ ทักษะในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับ

เจ้าหน้าที่สุขภาพในยุคใหม่ อย่างไรก็ตามการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จำเป็นต้องสร้างระบบ และองค์ความรู้สนับสนุนอย่างจริงจัง การตั้งศูนย์วิจัยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันต่าง ๆ คงไม่เพียงพอ แต่จะต้องรวมศูนย์การสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยต่าง ๆ และศูนย์การใช้และการประเมินผลด้วยจึงจะครบวงจร

ขณะนี้ศาสตร์แขนงใหม่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการใช้ความรู้ใหม่และผลการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า “implementation science” หรือ “improvement of science” เป็นการศึกษาถึงผลของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการบริการ และมีเครือข่ายทำงานร่วมกันระหว่างการศึกษาและการบริการอย่างใกล้ชิด นับเป็นสิ่งท้าทายนักวิชาการและเจ้าหน้าที่สุขภาพเป็นอย่างมาก และจะต้องผลักดันให้เกิดขึ้นและกระทำอย่างจริงจังโดยอาศัยกระบวนการวิจัย แม้ว่าในปัจจุบันมีความพยายามในการสร้างแนวปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการแพทย์และการพยาบาลอยู่บ้าง แต่ยังขาดกระบวนการพัฒนาศักยภาพของผู้นำใช้การติดตามประเมินผลลัพท์อย่างเป็นระบบ การมีผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงทางการแพทย์ของประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่มีอยู่จริงกับการปฏิบัติ แต่ผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงเหล่านี้ต้องทำงานร่วมกับนักวิชาการอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัย การสร้างแนวปฏิบัติ การนำไปใช้ และการประเมินผลลัพท์

คำถาม

: สุดท้ายนี้อยากให้คุณฝากมุมมอง ชักชวน หรือแนะนำให้ข้อคิดอย่างไรกับนักวิจัยรุ่นใหม่ ๆ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิตหนูเจริญกุล

: การทำงานวิจัยต้องกระทำต่อเนื่องทันทีหลังจบการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกซึ่งหลักสูตรเน้นการสร้างนักวิจัยและนักวิชาการระดับสูง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพราะฉะนั้นต้องถือเป็นภาระหน้าที่เพื่อไม่ให้เกิดการศึกษาสูญเปล่า เพราะถ้าไม่เริ่มทำวิจัยภายใน ๕ ปี ทักษะการวิจัยจะเลือนหายไป การเริ่มงานวิจัยควรเริ่ม

ทำงานร่วมกับอาจารย์นักวิจัยรุ่นอาวุโส เพื่อการเรียนรู้และเพิ่มทักษะ ถ้าไม่สามารถเข้าร่วมได้อาจจะเริ่มวิจัยโครงการเล็กๆ แต่ต้องมีที่ปรึกษา และขอทุนวิจัยเพื่อให้โครงการวิจัยได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างมาก และหากผู้ทรงคุณวุฒิให้แก้ไข ก็ ต้องแก้ไขตามคำแนะนำ มีหลายครั้งที่พบว่าอาจารย์รุ่น เยาว์ส่งโครงการวิจัย พอบอกให้แก้ไขก็บอกว่าเก็บข้อมูลไป แล้ว ซึ่งน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งและไม่น่าจะให้ทุนวิจัย เมื่อ ทำวิจัยไป ๒-๓ เรื่องและตีพิมพ์ในวารสารที่มีคุณภาพ จะมี ความเชื่อมั่น และมีความชำนาญมากขึ้น และสามารถขอทุน วิจัยในระดับสูงขึ้น และอาจเริ่มเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยได้

สำหรับผู้ที่สำเร็จในระดับปริญญาโท สามารถร่วม วิจัยกับนักวิจัยอาวุโสและถ้าทำงานทางคลินิก จะสามารถ มองปัญหาวิจัยทางคลินิกได้ชัด อาจจะเสนอเรื่องที่ต้องทำ วิจัยกับอาจารย์นักวิจัยอาวุโส เพื่อการเขียนขอทุนใน โครงการใหญ่ หรืออาจจะทำวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพการ บริการ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ แต่ควรจะทำร่วมกับ อาจารย์นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก เพราะ จะช่วยให้สามารถใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย ทั้งเชิง ปริมาณและคุณภาพ ซึ่งทำให้เป็นที่ยอมรับและสามารถ ตีพิมพ์เผยแพร่ได้

การทำวิจัยเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดรอบด้านและกลุ่ม ลึกต้องมีสมาธิ มีความมานะพากเพียร แต่ถ้าทำสำเร็จจะทำให้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นการหล่อหลอมให้ ตนเองเป็นนักคิด มีความเป็นวิทยาศาสตร์ มีภาวะวิสัย (Objectivity) แต่ต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพใน ความคิดเห็นที่แตกต่าง จึงจะมีความสุขจากการทำงาน อย่างแท้จริง

จากบทสัมภาษณ์ของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล ทำให้ผู้อ่านได้รับทราบแนวคิด มุมมองและทิศทางของวงการวิจัยมากขึ้น ในฐานะบุคลากรในวงการวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้นำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากบทสัมภาษณ์ของท่านไปประยุกต์และปรับใช้ต่อไป โอกาสนี้ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมจิต หนูเจริญกุล เป็นอย่างสูง

เตรียมร่างกายให้พร้อมเข้าสู่ฤดูหนาว

เรียบเรียงโดย...สิริสุทร กระแสร์สุนทร

โดยปกติเดือนพฤศจิกายนของทุกปีจะเป็นเดือนที่เริ่มต้นก้าวเข้าสู่ฤดูหนาวของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ และมักเป็นช่วงเวลาที่เริ่มมีลมเย็น ๆ อากาศแห้ง ๆ พัดมาจากทิศเหนือพอที่จะปะทะผิวให้รู้สึกเย็นสบายบ้างในบางโอกาส แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอาจมีบ้างในบางปีที่กลับกลายเป็นช่วงเวลาที่อากาศยังคงร้อนอบอ้าวอยู่ ซึ่งเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล แต่อย่างไรก็ตามอีกไม่นานก็จะก้าวเข้าสู่ฤดูหนาวอย่างเป็นทางการในที่สุด โอกาสนี้เพื่อเป็นการต้อนรับลมหนาว ปิดท้ายวิจัยขอแนะนำเสนอแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อเตรียมรับมือกับฤดูหนาวที่กำลังจะก้าวเข้ามา โดยมีประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ได้แก่ โรคภัยไข้เจ็บที่พึงระวังและวิธีป้องกันตนเอง รวมถึงอาหารที่ควรรับประทานและไม่ควรรับประทานในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

“โรคภัย” ที่ต้องพึงระวังในช่วงที่มีอากาศเย็น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เชื้อก่อการอยู่รอดและแพร่กระจายตัวของเชื้อไวรัสได้เป็นอย่างดี ซึ่ง ๗ โรคอันตรายที่มีระบาดในช่วงฤดูหนาว ได้แก่

๑. ไข้หวัดใหญ่ (Influenza)

ไข้หวัดใหญ่เป็นโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจอย่างเฉียบพลัน เชื้อต้นเหตุเป็นเชื้อไวรัสที่เรียกว่า “อินฟลูเอนซาไวรัส” (influenza virus) หรือ ไวรัสไข้หวัดใหญ่ ซึ่งมีอยู่ ๒ ชนิดคือ influenza A และ B ส่วนไวรัส influenza อีกชนิดหนึ่งคือ influenza C มีความรุนแรงน้อย และไม่มีความสำคัญในการแพร่ระบาด จึงอาจไม่นับอยู่ในกลุ่มของโรคไข้หวัดใหญ่

ความสำคัญของไข้หวัดใหญ่อยู่ที่เชื้อไวรัสประเภทนี้มีการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางได้บ่อย บางครั้งเป็นการแพร่ระบาดทั่วโลก (pandemic) การแพร่ระบาดมักเกิดในช่วงฤดูหนาว ซึ่งโดยทั่วไป ๆ ทุกฤดูหนาวจะมีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคนี้สูงขึ้นกว่าทุกฤดู ซึ่งในแต่ละปีมีผลสำรวจที่พบว่า มีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ทั่วโลกสูงถึงร้อยละ ๑๐-๑๕ ของประชากรทั้งโลก

แต่การแพทย์ปัจจุบันได้มีการพัฒนาวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ได้แล้ว โดยผู้ที่ควรรับวัคซีน ได้แก่ เด็กเล็ก คนชรา แพทย์ และพยาบาล โดยต้องเข้ารับการฉีดวัคซีนทุก ๆ ปี เนื่องจากไวรัสไข้หวัดใหญ่มีการแลกเปลี่ยนพันธุกรรมทำให้มีไวรัสลูกผสมสายพันธุ์ใหม่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และร่างกายมนุษย์เองก็ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ข้างต้น

๒. ไข้หวัด (Common cold)

ไข้หวัดธรรมดาจะมีอาการคล้าย ๆ ไข้หวัดใหญ่ได้ แต่ข้อแตกต่างก็คือไข้หวัดธรรมดามักมีอาการคัดจมูก น้ำมูกไหล ไอ จาม คันคอ เป็นอาการเด่น ไม่ค่อยมีอาการไข้ และปวดกล้ามเนื้อ

เชื้อหวัดเป็นเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินหายใจ แบ่งเป็นกลุ่มไวรัสหลัก ๆ ประมาณ ๙ ชนิด แต่ละชนิดยังแยกไปอีกนับสิบสายพันธุ์ รวมกันแล้วจึงมีเกิน ๑๐๐ ชนิด เชื้อเหล่านี้ทำให้เกิดอาการของโรคที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์และภูมิคุ้มกันของผู้ติดเชื้อ เช่น ไรโนไวรัส (Rhinovirus) อาจทำให้เกิดหวัดธรรมดา คัดจมูก น้ำมูกไหล ไอ จามในผู้ใหญ่ แต่เชื้อเดียวกันนี้อาจทำให้เป็นปอดอักเสบติดเชื้อได้ในผู้ป่วยวัยอื่น ๆ กล่าวคือ อาจมีอาการไข้ ไอ หอบเหนื่อย และอาจอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ในเด็กเล็กๆ เป็นต้น ไวรัสบางชนิดก็ทำให้เป็นหวัดคัดจมูกธรรมดา อาจมีเจ็บคอ คออักเสบ หรืออาจมีหลอดลมอักเสบได้ ซึ่งจะมีอาการไอบ้างตลอดเวลา ซึ่งอาจรุนแรงถึงขั้นปอดอักเสบด้วย ไวรัสบางชนิด เช่น เชื้อไข้หวัดใหญ่ อินฟลูเอนซ่าชนิดบี (Influenza virus B) อาจทำให้มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย ลูกไม่ไหว หรืออาจอาการแค่เพียงเจ็บคอ มีน้ำมูกไหล ก็ได้ แม้ว่าจะเป็นโรคที่หายเองภายใน ๑ สัปดาห์ แต่เป็นโรคที่นำผู้ป่วยไปพบแพทย์มากที่สุด โดยเฉพาะปีหนึ่ง ๆ จะมีเด็กเป็นไข้หวัดได้ถึง ๖-๑๒ ครั้งต่อปี ส่วนในผู้ใหญ่จะเป็นได้ ๒-๔ ครั้งต่อปี โดยเฉพาะหญิงมักจะมีโอกาสเป็นได้บ่อยกว่าเพศชาย เนื่องจากใกล้ชิดกับเด็ก สำหรับผู้สูงอายุอาจจะเป็นได้ปีละหลายครั้ง

ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคหวัด เนื่องจากเชื้อไวรัสที่เป็นสาเหตุมีมากชนิด โดยมีรายงานว่าเชื้อบางชนิด วิตามินซีอาจช่วยป้องกันโรคหวัดบางเชื้อได้ ในขณะที่รายงานอีกหลายชิ้นระบุว่าวิตามินซีไม่สามารถป้องกันโรคหวัดได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สามารถทำได้คือการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง รับประทานอาหารที่มีคุณค่า และทำร่างกายให้อบอุ่นเท่านั้นก็เพียงพอต่อการป้องกันไข้หวัดได้แล้ว

๓. โรคปอดบวม (Pneumonia)

โรคปอดบวมหมายถึงภาวะปอดซึ่งเกิดการอักเสบ ซึ่งอาจเกิดจากเชื้อแบคทีเรียหรือเชื้อไวรัส ซึ่งในสภาวะที่ผิดปกติอาจเกิดจากเชื้อราและพยาธิได้ เมื่อเป็นโรคปอดบวม จะมีหนอง และสารน้ำอย่างอื่นในถุงลม ซึ่งทำให้ร่างกายไม่สามารถรับออกซิเจน เกิดอาการขาดออกซิเจน และอาจถึงแก่ชีวิตได้ในที่สุด

โดยปกติปอดเป็นแหล่งที่ปราศจากเชื้อโรค อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจที่อยู่ต่ำกว่ากล่องเสียงจะเป็นที่ที่เราไม่พบเชื้อโรคอยู่เลย แต่ปอดบวมเกิดขึ้นได้ เพราะเราอาจสูดหายใจเอาไวรัสผ่านเข้าไปจนกระทั่งถึงบริเวณเนื้อปอด หรือแบคทีเรียที่อยู่ในลำคอร่วงหล่นลงไปทำให้เกิดอาการอักเสบในเนื้อปอด ส่วน

ปอดบวมที่เกิดจากการที่แบคทีเรียพลัดหลงเข้าไปในกระแสเลือด แล้วลอยไปติดอยู่ในเนื้อปอดจนทำให้เกิดอาการอักเสบก็พบได้บ้างแต่น้อยมาก

โดยในคนปกติที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดีจะไม่เป็นโรคปอดบวมเนื่องมาจากร่างกายของคนเรานั้นได้สร้างระบบป้องกันเชื้อโรคไม่ให้เข้าสู่ปอดไว้อย่างสลับซับซ้อน มีด่านกักและทำลายเชื้อโรคต่าง ๆ มากมาย ก่อนที่มันจะเข้าไปยังปอดได้ ดังนั้นโรคปอดบวมจึงไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ เลยในคนที่ระบบป้องกันดังกล่าวสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการดูแลระบบป้องกันเชื้อโรคต่าง ๆ ให้สามารถทำงานได้อย่างปกติ จึงควรหมั่นดูแลสุขภาพร่างกายให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์แข็งแรงด้วยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่สะอาดมีประโยชน์ และพักผ่อนให้เพียงพอ

๔. โรคหัด (Measles)

โรคนี้เป็นโรคของเด็กในวัยก่อนเข้าเรียนและในวัยเรียน ตั้งแต่อายุ ๒-๑๒ ปี แต่มักไม่พบในเด็กเล็กที่มีอายุน้อยกว่า ๘ เดือน เพราะเด็กในวัยดังกล่าวยังมีภูมิคุ้มกันที่ได้จากแม่ โดยโรคหัดติดต่อกันได้ง่ายมาก จากการไอจามรดกันโดยตรง หรือหายใจเอาละอองเสมหะ น้ำมูก น้ำลายของผู้ป่วยที่ลอยอยู่ในอากาศเข้าไป โรคหัดมักเกิดการระบาดได้ในช่วงปลายฤดูหนาวต่อกับฤดูร้อน โดยหากในชุมชนมีระดับภูมิคุ้มกันต่อโรคหัด (herd immunity) สูงกว่าร้อยละ ๙๔ ก็อาจป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวได้

โรคหัด เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัสที่เรียกว่า “รูบิโอลาไวรัส” (rubeola virus) เป็นไวรัสที่พบได้ในจมูกและลำคอของผู้ป่วย อาการของโรคหัดคล้ายคลึงกับอาการของหัดเยอรมัน คือ มีไข้ก่อนน้ำมูกไหล และมักจะมีอาการไอแห้ง ๆ ตลอดเวลา ไม่มีทางทราบเลยว่าเด็กคนใดเป็นหัดแล้ว จนเมื่ออาการเพิ่มขึ้น ได้แก่ มีไข้สูง ตาแดงกำและแฉะ เวลาโดนแสงจะแสบตา ระคายตา ทำตาหิ ไอ และมีน้ำมูกมาก ปากและจมูกแดงไปหมด นอกจากที่กล่าวมาแล้ว เด็กอาจจะ มีไข้สูงประมาณ ๓-๔ วัน จึงเริ่มมีอาการผื่นจากหลังไปข้างหน้าและร่างกายส่วนอื่น ๆ ผื่นจะมีขนาดโตขึ้น และสีจะเข้มขึ้นเรื่อยๆ ถ้าสังเกตจะพบว่าก่อนวันที่เด็กจะมีผื่นออกตามลำตัว จะมีตุ่มเล็ก ๆ ในปากตรงพินแกรมบน ซึ่งเป็นตุ่มที่เกิดขึ้นเฉพาะโรคหัดเท่านั้น พอผื่นออกได้ประมาณ ๑-๒ วัน เด็กก็จะมีอาการดีขึ้น

ปัจจุบัน โรคนี้มีวัคซีนป้องกันแล้ว เป็นวัคซีนรวม หัด หัดเยอรมัน และคางทูม ซึ่งเด็กทุกคนควรไปรับวัคซีนป้องกันโรคหัด ตามช่วงอายุที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้

๕. โรคหัดเยอรมัน (Rubella)

โรคหัดเยอรมันเป็นโรคที่มีแพทย์ชาวเยอรมัน เป็นผู้อธิบายว่าโรคนี้เป็นโรคใหม่ที่แตกต่างจากโรคหัดเป็นคนแรก จึงเรียกโรคนี้ว่า “หัดเยอรมัน” ส่วนในบ้านเรามีชื่อเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “เหือด” โรคนี้ไม่ใช่โรคร้ายแรง ถ้าเป็นกับเด็กหรือผู้ใหญ่ทั่วไปมักจะหายเองได้ โดยไม่มีอาการแทรกซ้อนที่รุนแรง

โรคหัดเกิดจากเชื้อไวรัสที่มีชื่อว่า “รูเบลลาไวรัส” (Rubella virus) ซึ่งเชื้อมีอยู่ในน้ำมูก หรือน้ำลายของผู้ป่วย ติดต่อกันโดยการ ไอ จาม หรือหายใจรดกัน เช่นเดียวกับไข้หวัดหรือหัด โดยมีระยะฟักตัวในร่างกาย ๑๔-๒๑ วัน

หัดเยอรมันเป็นโรคที่พบได้บ่อยทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ มีอาการไข้ และออกผื่นคล้ายหัด แต่มีความรุนแรง และโรคแทรกซ้อนน้อยกว่าหัด ลักษณะสำคัญคือ “ผื่น” ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นเม็ดละเอียดสีแดง มองเห็นเป็นปื้น ๆ หรือจุด ๆ กระจุกกระจาย เริ่มต้นขึ้นที่ใบหน้าก่อน จากนั้นจะลุกลามแผ่

กระจายลงมาตามหน้าอก ลำตัว แขนขา จนกระทั่งทั่วร่างกายอย่างรวดเร็ว ภายใน ๒๔ ชั่วโมงเท่านั้น และจะหายไปภายใน ๓ วัน ไร้ร่องรอยเหมือนไม่เคยมีมาก่อน ลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งสังเกตเห็นได้ คือต่อมน้ำเหลืองบริเวณหลังทูด ซึ่งมักเกิดขึ้นมาก่อนมีผื่นประมาณหนึ่งอาทิตย์ แต่จะคงอยู่ต่อไปอีก ภายหลังจากหายไปแล้วประมาณ ๒ อาทิตย์ สำหรับในสตรี อาจมีอาการปวดตามข้อเล็ก ๆ ร่วมด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นหลาย ๆ ข้อพร้อมกันระยะเวลาที่ปวดอาจจะเป็นวันจนถึง ๒ สัปดาห์ แต่มักไม่เกินหนึ่งเดือน

อย่างไรก็ตาม หัดเยอรมันจัดเป็นโรคอันตรายต่อทารกในครรภ์มารดา หากไวรัสหัดเยอรมันเกิดขึ้นในมารดาขณะตั้งครรภ์ต่ำกว่า ๓ เดือนแล้ว ทารกน้อยมีโอกาสพิการสูง และความพิการที่เกิดขึ้นรุนแรง ทารกที่เกิดมาจะตาบอด หูหนวก หัวใจพิการ และที่สำคัญคือ สมอพิการ ปัญญาอ่อน ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หาก เด็กเหล่านี้คลอดออกมาแล้วมีชีวิตอยู่ จะเป็นภาระสำหรับบิดา-มารดา เป็นเวลานานนับสิบปี-ยี่สิบปี จากนั้นจึงจะเสียชีวิตไป

การป้องกันโรคนี้ ถือว่าทำได้ง่ายเพียงแต่ฉีดวัคซีนให้กับทุกคนที่ไม่มีภูมิคุ้มกันหัดเยอรมันเท่านั้น และหากบังเอิญสตรีคนใดไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้ในขณะที่ตั้งครรภ์ ก็ไม่ต้องวิตกกังวลเพราะเท่าที่มีรายงาน ยังไม่มีทารกตายใดเลยที่พิการด้วยวัคซีนนี้

๖. โรคไข้สุกใส (Chickenpox/Varicella)

โรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัสที่มีชื่อว่า “วาริเซลลาไวรัส” (Varicella virus) หรือ Human herpesvirus type ๓ เป็นเชื้อตัวเดียวกับที่ทำให้เกิดงูสวัด ติดต่อโดยการสัมผัสตุ่มน้ำโดยตรงหรือสัมผัสตุ่มของไข้ (เช่น แก้วน้ำ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม ที่นอน) ที่เปื้อนตุ่มน้ำของคนที่เป็นสุกใสหรืองูสวัด หรือสูดหายใจเอาละอองของตุ่มน้ำ ผ่านเข้าทางเยื่อเมือก ระยะฟักตัวในร่างกาย ๑๐-๒๐ วัน

โรคสุกใสเป็นโรคที่พบได้บ่อยในเด็กวัยเรียน แต่ในผู้ใหญ่อาจพบได้บ้าง ซึ่งมักเป็นคนที่ไม่เคยเป็นโรคนี้อีก่อน แล้วมักมีอาการและภาวะแทรกซ้อนมากกว่าที่พบในเด็ก จะพบระบาดในตอนปลายฤดูหนาวถึงต้นฤดูร้อน (มกราคมถึงเมษายน) เช่นเดียวกับโรคหัด แต่ก็พบได้ประปรายตลอดทั้งปี

อาการของโรค จะมีอาการไข้ต่ำ ๆ อ่อนเพลีย และเบื่ออาหารเล็กน้อย ในผู้ใหญ่มักมีไข้สูง และปวดเมื่อยตามตัวคล้ายไข้หวัดใหญ่มาก่อน ผู้ป่วยจะมีผื่นซึ่งจะขึ้นพร้อม ๆ กันกับวันที่เริ่มมีไข้ หรือ ๑ วัน หลังจากมีไข้ เริ่มแรกจะขึ้นเป็นผื่นแดงราบก่อน ต่อมาจะกลายเป็นตุ่มนูน มีน้ำใส ๆ อยู่ข้างใน และมีอาการคัน ต่อมาจะกลายเป็นหนอง หลังจากนั้น ๒-๔ วัน ก็จะตกสะเก็ด ผื่นและตุ่มจะขึ้นตามไรผมก่อน แล้วลามไปตามใบหน้า ลำตัว และแผ่นหลัง ทายอยขึ้นเต็มทีภายใน ๔ วัน บางคนมีตุ่มขึ้นในช่องปาก ทำให้ปากเปื่อย ลิ้นเปื่อย เจ็บคอ บางคนอาจไม่มีไข้ มีเพียงผื่นและตุ่มขึ้นทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นเริ่มได้ เนื่องจากผื่นตุ่มของโรคนี้จะค่อย ๆ ออกทีละระลอก (ชุด) ขึ้นไม่พร้อมกันทั่วร่างกาย ดังนั้นจึงพบว่าบางที่ขึ้นเป็นผื่นแดงราบ บางที่เป็นตุ่มใส บางที่เป็นตุ่มกลัดหนอง และบางที่เริ่มตกสะเก็ด ด้วยลักษณะนี้ชาวบ้านจึงเรียกว่า “อีสุกอีใส” (มีทั้งตุ่มสุกและตุ่มใส) และเปลี่ยนชื่อเป็นโรคสุกใสในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีวัคซีนฉีดป้องกันโรคสุกใสแล้ว แต่ราคาค่อนข้างแพง ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดโรคนี้สูง เช่น บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงเด็ก ครูอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษา เป็นต้น อาจต้องเข้ารับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคนี้ไว้

๗. โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน (Acute Gastroenteritis)

โรคนี้เป็นโรคที่องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญและยืนยันถึงภัยอันตราย เนื่องจากอัตราการเสียชีวิตของเด็กยังมีอัตราที่สูง โดยคร่าชีวิตเด็กทั่วโลกไปปีละสามหมื่นถึงห้าหมื่นคน เชื้อไวรัสที่เป็นสาเหตุของโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน คือ “โรตาไวรัส” (Rota virus)

ซึ่งโรคนี้นักพบมากในเด็ก เชื้อโรคนี้นำให้เกิดอาการท้องเสียอย่างรุนแรง และมักมีอาการไข้และอาเจียน บางรายที่เสียน้ำมาก อาจช็อค และเสียชีวิตได้ เชื้อโรตาดังกล่าวเป็นเชื้อต้นเหตุของการเกิดลำไส้อักเสบรุนแรงในเด็กก่อน และเด็กที่มีอายุระหว่าง ๑-๓ ปี ช่วงที่โรคนี้น่าระบาดมากที่สุดคือช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ของทุกปี เชื้อนี้เข้าสู่ร่างกายทางปาก และเคลื่อนลงไปที่กระเพาะอาหาร และแบ่งตัวที่ลำไส้ เด็กที่ติดเชื้อมักมีอาการท้องเสียและเสียน้ำแล้วยังสูญเสียสารสำคัญที่ช่วยให้ลำไส้ดูดซึมสารอาหารอีกด้วย

ปัจจุบัน ยังไม่มียาหรือวิธีการใดที่สามารถกำจัดเชื้อหรือการติดต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ การล้างมือด้วยสบู่ หรือน้ำยาทำความสะอาด ช่วยป้องกันไม่ให้เชื้อแพร่กระจายได้ โรตาดังกล่าวเป็นโรคที่ทางการแพทย์สามารถทำการรักษาได้เพียงแบบประคับประคอง กล่าวคือให้ยาตามอาการ เช่น ให้ยาแก้อาเจียน ยาแก้ปวดท้อง ยาแก้ไข้ และน้ำเกลือแร่ทดแทนการสูญเสียเกลือแร่จากการถ่ายและอาเจียน เป็นต้น

อาหารที่เหมาะสมกับฤดูหนาว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีโรคภัยไข้เจ็บหลายชนิดที่สามารถแพร่ระบาดได้ดีในช่วงที่มีอากาศหนาวเย็น แต่ยังมีอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยป้องกันและดูแลตนเองให้พ้นจากโรคภัยต่าง ๆ ข้างต้นได้ คือวิธีการดูแลตนเองด้วยการบริโภคสิ่งที่ดี สะอาด และมีประโยชน์เข้าสู่ร่างกาย สำหรับอาหารที่ดีและเหมาะสมกับการบริโภคในช่วงฤดูหนาวนั้น เว็บไซต์ “หมอชาวบ้าน” ได้แนะนำให้รับประทานอาหารที่มีรส “สุขุม” คืออาหารที่มีรสไม่จัด โดยควรงดเว้นอาหารรสเปรี้ยวจัด เผ็ดจัด หรือมันจัด โดยเฉพาะอาหารที่มีรสมันเกือบทุกชนิด สมควรงดเว้นชั่วคราวจนกว่าฤดูหนาวจะผ่านไป ควรรับประทานอาหารที่มีรสร้อน เช่น พริกไทย พริกไทยผง หรือพริกไทยสดแก่ ๆ โดยหากสามารถรับประทานพริกไทยสด ๆ ได้ควรรับประทานมื้อละ ๑-๒ พวง พร้อมกับอาหารในมื้อเช้าและเย็น หรือจะใช้พริกไทยนำไปป่น ซึ่งอาจจะป่นพริกไทยดำหรือพริกไทยขาวก็ได้ เพื่อใช้เป็นส่วนผสมในอาหารที่จะรับประทานในแต่ละมื้อ จะช่วยทำให้ร่างกายเกิดความอบอุ่นได้ดี

แต่ถ้าเป็นพริกไทยป่นควรใช้ประมาณครึ่งช้อนชาต่อหนึ่งมื้ออาหาร จะทำให้ร่างกายมีภูมิต้านทานความหนาวเย็นได้อย่างดี ยิ่ง ส่วนรสชาติอื่น ๆ เช่น รสเปรี้ยว อาจใช้เป็นรสอาหารประจำในช่วงฤดูหนาวก็ได้ แต่ไม่ควรเปรี้ยวจัดเกินไป โดยอาจได้จากพืชผักที่มีรสเปรี้ยวพอเหมาะ เช่น กระจับแดง ยอดส้มมะขาม ยอดหรือผลมะม่วง โดยจะนำมาใช้ทำแกงเลียงหรือแกงส้มก็ได้ รสที่เปรี้ยวพอเหมาะจะช่วยทำให้เลือดแผ่ซ่านกระจายและบรรเทาเสมหะในลำคอ ในทรงอกหรือทางทวารได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การรับประทานอาหารในช่วงฤดูหนาว ยังควรเลือกรับประทานอาหารร้อนและปรุงเสร็จใหม่ๆ โดยเมนูที่แนะนำได้แก่ แกงส้มดอกแค แกงขี้เหล็ก แกงป่า สะเดาน้ำปลาหวาน และน้ำพริกผักลวก โดยในช่วงฤดูหนาว มักจะมีพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ออกดอกผลตามฤดูกาล อาทิ สะเดา ซึ่งมีรสขม เมื่อกินแล้วจะช่วยแก้ไข้ ทำให้เจริญอาหาร ขี้เหล็กมีสรรพคุณช่วยระบาย ดอกแคแก้ไข้หัวลม เราจึงควรเลือกรับประทานพืชผักพื้นบ้านที่มีอยู่ตามฤดูกาลจะเป็นการดี ส่วนการเลือกเครื่องดื่มในช่วงหน้าหนาวนี้ ควรจะเป็นเครื่องดื่มร้อนๆ เช่น น้ำขิง หรือชาสมุนไพร เพื่อช่วยให้รู้สึกชุ่มคอ ลดอาการไอ แก้อาการหวัด

ส่วนอาหารที่สมควรงดเว้น คือ อาหารรสมันทุกชนิด เพราะรสมัน แม้จะป้องกันความหนาวได้บ้างก็จริง แต่ขัดกับโรคที่เกี่ยวข้องกับเสมหะ ทั้งนี้ หากรับประทานเข้าไปจะเป็นการไปเพิ่มเสมหะให้กำเริบมากขึ้น อีกประการหนึ่งบางท่านอาจจะใช้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อป้องกันความหนาวเย็น ข้อนี้ควรระวังเป็นพิเศษ ถ้าหลีกเลี่ยงหรืองดเว้นได้จะดีที่สุด เพราะแอลกอฮอล์จะทำลายเลือดในขณะที่ดื่ม ในฤดูหนาวจะไม่รู้สึกรว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น แต่เมื่อพ้นจากฤดูหนาวอาจจะพบกับความผิดหวังของชีวิต กลายเป็นนักเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อาจถอนตัวยาก ทั้งนี้ เพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ มหันตภัยร้ายที่มักเข้าใจกันผิด ๆ คิดว่าจะช่วยป้องกันตนเองจากภัยหนาวได้ แต่กลับจะทำลายทำร้ายตนเองได้อย่างสิ้นเชิงในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

๖ โรคอันตรายที่มากับฤดูหนาว. ๒๕๕๖. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๕ กันยายน ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก
<http://thaigcd.ddc.moph.go.th>.

รับมือ ๕ โรคฤดูหนาว. ๒๕๕๖. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๕ กันยายน ๒๕๕๖.
 เข้าถึงได้จาก <http://health.kapook.com/view19219.html>.

โรคอันตรายที่มากับฤดูหนาว. ๒๕๕๖. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๔ กันยายน ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก
http://www.msdbangkok.go.th/healthconner_winter.htm.

อาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับฤดูหนาว. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๕ กันยายน ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก
<http://women.sanook.com>.

อาหารช่วงเปลี่ยนฤดูหนาว. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๔ กันยายน ๒๕๕๖. เข้าถึงได้จาก
<http://www.doctor.or.th/article/detail/2962>.